

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

2006

Julkaistu Helsingissä 30 päivänä toukokuuta 2006

N:o 395—398

SISÄLLYS

N:o		Sivu
395	Työntekijän eläkelaki	1165
396	Työntekijän eläkelain voimaantulolaki	1221
397	Laki Eläketurvakeskuksesta	1229
398	Laki rikoslain 29 luvun muuttamisesta	1234

N:o 395

Työntekijän eläkelaki

Annettu Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tarkoitus

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään yksityisellä alalla työskentelevän työntekijän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, kuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä työntekijöiden edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

Työnantaja on velvollinen järjestämään ja kustantamaan työntekijälleen tämän lain mukaisen eläketurvan Suomessa tehdystä työstä, jollei jäljempänä muuta säädetä. Työntekijä on velvollinen osallistumaan eläketurvansa kustantamiseen työntekijän työeläkevakuutusmaksulla.

Työnantaja voi järjestää tässä laissa säädetyn eläketurvan työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitetussa työeläkevakuutusyhtiössä, vakuutuskassalaissa (1164/1992) tarkoitetussa eläkekassassa tai eläkesäätiölaissa (1774/1995) tarkoitetussa eläkesäätiössä. Eläkelaitosten yhteiselimenä toimii Eläketurvakeskus. Eläketurvakeskuksen tehtävistä ja hallinnosta säädetään Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa (397/2006).

HE 45/2005
StVM 5/2006
EV 20/2006

64—2006

895029

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *eläkelaitoksella* 1 §:n 3 momentin mukaista työeläkevakuutusyhtiötä, eläkekassaa tai eläkesäätiötä;

2) *työsuhteella* työsopimuslain (55/2001) 1 §:n mukaiseen työsopimukseen perustuvaa työsuhdetta;

3) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

4) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka sairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvalain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaista kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

5) *ansaitulla eläkkeellä* tämän lain alaisten työansioiden, 4 kohdassa tarkoitettujen palkkattomien aikojen ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunut eläkettä;

6) *ensisijaisella etuudella* 92 ja 93 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

7) *EY:n sosiaaliturva-asetuksella* neuvoston asetusta (EY) N:o 1408/71 sosiaaliturva-

järjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä;

8) *EU- ja ETA-maalla* maita, joissa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta;

9) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

10) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maassa työskentely-aika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi.

Tässä laissa eläketapahtumalla tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä;

2) osa-aikaeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 16 §:n mukaisesti;

3) työkyvyttömyyden alkamista 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla; tai

4) edunjättäjän kuolemaa.

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

1) merimieseläkelaki (72/1956);

2) yrittäjien eläkelaki (468/1969); ja

3) maatalousyrittäjien eläkelaki (467/1969).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat

1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);

2) valtion eläkelaki (280/1966), valtion perhe-eläkelaki (774/1968) ja laki eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä (382/1969);

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);

4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännökset;

5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesäännökset;

6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; ja

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

2 luku

Lain soveltamisala

4 §

Työsuhde

Työntekijällä on työsuhteensa perusteella oikeus eläketurvaan siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämä laki ei koske työsuhdetta:

1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijä täyttää 18 vuotta;

2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta;

3) jonka perusteella työntekijällä on oikeus eläkkeeseen 3 §:ssä tarkoitetun muun työeläkelain nojalla; tai

4) jossa työntekijä on työssä miehistön jäsenenä ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaiseen kauppa-alusluetteloon merkityssä suomalaisessa aluksessa.

Laki ei koske työntekijää:

1) jolle työnantaja maksaa tässä laissa tarkoitettua työansiota kalenterikuukauden aikana yhteensä vähemmän kuin 41,89 euroa; tai

2) johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella.

5 §

Työskentely ulkomailla

Tämä laki koskee sellaista ulkomailla työskentelevää työntekijää, johon sovelletaan Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovel-

lettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella, jos tämän lain soveltamisalaan kuulumisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Tämä laki koskee myös muuta työntekijää, jonka suomalainen työnantaja lähettää työhön maahan, jossa ei sovelleta EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta, edellyttäen että:

1) työntekijä työskentelee joko lähettävän suomalaisen työnantajan palveluksessa tai sen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan ulkomaisen yrityksen palveluksessa;

2) työntekijän työsuhte lähtäneeseen suomalaiseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan; ja

3) työntekijä kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen lähtiessään ulkomaille työhön.

Tämä laki koskee edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi muuta sellaista ulkomailla työskentelevää työntekijää, jonka suomalainen työnantaja vakuuttaa 150 §:n 2, 3 tai 5 momentin perusteella tämän lain mukaisesti.

Eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa työnantajan tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa siten kuin 150 §:n 1 momentissa säädetään.

6 §

Ulkomaisen työnantajan vapauttaminen vakuuttamisvelvollisuudesta

Eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa ulkomaisen työnantajan tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta siten kuin 149 §:ssä säädetään.

7 §

Johtavassa asemassa oleva henkilö

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuun työntekijään rinnastetaan johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön toimihenkilö tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa oleva henkilö, vaikka hän ei ole työsuhteessa osakeyhtiöön tai muuhun yhteisöön, paitsi jos:

1) johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön toimihenkilö omistaa joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa enemmän kuin puolet yhtiön osakepääomasta;

2) 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden omistamien osakkeiden äänimäärä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä; tai

3) muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevalla henkilöllä on katsottava olevan yhteisössä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava määräämisvalta.

Avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista ei rinnasteta 4 §:ssä tarkoitettuun työntekijään.

8 §

Luottamustehtävää hoitava henkilö

Tämä laki koskee luottamustehtävää hoitavaa henkilöä, jos hänelle palkkion maksava yksityisoikeudellinen yritys tai yhteisö vakuuttaa hänet tästä tehtävästä tämän lain mukaisesti.

Luottamustehtävänä pidetään tehtävää:

1) johon luottamustehtävää hoitava henkilö on valittu määräajaksi tai toistaiseksi edustamaan tiettyä yhteisöä, henkilökuntaa tai asiantuntemusta; ja

2) jossa hän ei ole työ- tai virkasuhteessa eikä toimi yrittäjien eläkelaisissa tarkoitettuna yrittäjänä.

Luottamustehtävää hoitavasta henkilöstä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään työntekijästä. Luottamustehtävästä on voimassa, mitä tässä laissa säädetään työsuhteesta. Luottamustehtävän hoitamisesta saadut palkkiot vastaavat työsuhteesta saatua työtuloa. Luottamustehtävän hoitamiseen perustuva eläke vastaa työsuhteeseen perustuvaa eläkettä.

9 §

Urheilijan vakuuttaminen

Tätä lakia ei sovelleta urheilemiseen. Ur-

heilemista koskevasta eläketurvasta säädetään urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (575/2000).

10 §

Ratkaisu lain soveltamisesta

Eläketurvakeskus ratkaisee työn teettäjän, työntekijän, työn suorittajan tai eläkelaitoksen hakemuksesta, sovelletaanko työhön tätä lakia.

II OSA

ELÄKKEITÄ JA KUNTOUTUSTA SEKÄ NIIDEN TOIMEENPANOJA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

3 luku

Eläke- ja kuntoutusetuudet

Vanhuuseläke

11 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, varhennetulle vanhuuseläkkeelle 62 vuotta täytettyään tai lykätyle vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen. Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

Jos työntekijä jää merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmateriaalisesti vastaamaan työntekijän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

12 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Vanhuuseläkettä varhennettaessa eläkettä vähennetään pysyvästi 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua (*varhennusvähennys*). Varhennusvähennys lasketaan eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Varhennusvähennystä ei tehdä, jos työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentin lisäpäiväoikeuden perusteella saanut työntekijä jää vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iässä.

Vanhuuseläkettä lykkäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta (*lykkäyskorotus*). Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen tai varhennetun vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä ei kuitenkaan myönnetä ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa 68 vuotta täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää 63 vuotta. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä lukien ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osa-aikaeläke

15 §

Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä

Osa-aikaeläkeoikeutta ratkaistaessa tässä laissa tarkoitetaan:

1) ansiotyöllä työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä;

2) kokoaikatyöllä 1 kohdassa tarkoitettua ansiotyötä, jossa työntekijän työaika on asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen; jos työntekijä on samanaikaisesti useammassa ansiotyössä, hänen työskentelyään pidetään kokoaikaisena, jos hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Jäljempänä 16, 17, 20, 21 ja 24 §:ssä mainitulla osa-aikatyöllä tarkoitetaan työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota työntekijä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastetaan osa-aikatyö, joka tehdään EU- tai ETA-maassa.

Jäljempänä 16 §:n 4 momentin 1 kohdassa ja 17 §:ssä tarkoitetulla vakiintuneella ansiolla tarkoitetaan sitä jäljempänä 76 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 58—67-vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

1) hän on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta;

2) hänellä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana työeläkelakien tai niihin rinnastettavien lakien alaisia ansioita vähintään lukua 60 vastaava määrä; lukumäärä saadaan jakamalla kunkin kalenterivuoden ansiot 41,89 euron 25-kertaisella määrällä, pyöristämällä näin saatu osamäärä alaspäin lähimpään kokonaislukuun, joka voi olla enintään 12, ja laske-malla eri vuosien osamäärät yhteen;

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun työskentelyyn rinnastetaan työskentely EU- tai ETA-maassa.

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa piden-netään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aika-työskentely täyttyy, jos:

1) työntekijän ansiotulo on vähentynyt niin, että hänen osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat 35—70 prosenttia työntekijän vakiintuneesta ansiosta ja työajassa on tapahtunut vastaava muutos;

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

Jos työntekijän ansiotulojen vähentyminen poikkeaa työajan lyhentymisestä sen vuoksi, että kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon on sisällytynyt palkkaukseen kuuluvaa ylityökorvausta, sunnuntai-, yötyö- tai vuorolisää taikka muuta sellaista erityistä lisää tai korvausta, jota ei sisälly osa-aikatyöstä saatavaan ansiotuloon, tällainen lisä tai korvaus jätetään huomioon ottamatta 4 momentin 1 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymistä arvioitaessa.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen koko-aikatyön vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia näiden töiden vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden lakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaisista eläkkeistä. Jos eläkkeestä on vähennettävä ensisijainen etuus 92 tai 93 §:ssä tarkoitettulla tavalla, osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä lasketaan näin vähennetystä eläkkeestä. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä tarkistetaan, jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään 92 tai 93 §:ssä tarkoitettu ensisijainen etuus tai tällaisen etuuden määrä muuttuu.

Edellä 3 momentissa mainittuun eläkkeeseen rinnastetaan eläke, joka työntekijälle on karttunut EU- tai ETA -maassa tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa.

Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain mukaan ja 3 momentissa mainittu 75 prosentin enimmäismäärä vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehdään näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioden suhteessa.

18 §

Osa-aikaeläkkeen alkaminen

Osa-aikaeläke alkaa sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona työntekijä täyttää 16 §:ssä säädetty edellytykset, kuitenkin aikaisintaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle:

- 1) työaikajärjestelyjensä muutoksista;
- 2) muista kuin työehtosopimusten mukaisista palkan tarkistuksista;
- 3) työsuhteen tai yrittäjätoiminnan päättymisestä tai uuden alkamisesta;

4) muutoksista yrittäjätoiminnassa;

5) uuden työeläkkeen tai vastaavan EU- tai ETA-maasta myönnetyn etuuden alkamisesta;

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta tai sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvusta; ja

7) ensisijaisen etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

2) osa-aikaeläkkeen saaja saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen työeläkelain mukaan, jonka perusteella hänellä ei aiemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien tai, jos muutos tapahtuu kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, tästä päivästä lukien.

Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidetään ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

21 §

Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen

Jos työntekijän osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuu tilapäisesti siten, etteivät osa-aikatyölle 16 §:n 4 momentissa säädetty edellytykset täyty, keskeytetään osa-aikaeläkkeen maksaminen eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyt-

täen, että syy eläkkeen keskeyttämiselle on edelleen olemassa. Maksettu osa-aikaeläke peritään takaisin 126 §:ssä säädetyllä tavalla ajalta, jolta osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdytään eläkkeensaajan ilmoituksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei ole pyydetty kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä, eläke lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jos 21 §:stä ei muuta johdu. Jos tämä päivä on kalenterikuukauden ensimmäinen päivä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

Jos työntekijän osa-aikaeläke on lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläke, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset. Jos osa-aikaeläke on ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta, lakkautetun osa-aikaeläkkeen jälkeistä uutta osa-aikaeläkettä määrättäessä käytetään vakiintuneena kokoaikatyön ansiona aikaisemman osa-aikaeläkkeen perusteena ollutta vakiintunutta ansiota.

23 §

Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen

Jos osa-aikaeläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke samalle ajalle, jolta on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksena.

24 §

Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Jos työntekijä jatkaa osa-aikatyön tekemistä 68 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muutetaan 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Kun työntekijä lopettaa osa-aikatyön, vanhuuseläke lasketaan hakemuksesta uudelleen.

Työeläkekuntoutus

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla;

2) työntekijällä on työskentelystä saatuja ansioita siten, että hänen 76 §:ssä tarkoitetut tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) työntekijällä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vakiintuminen työelämään sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti työntekijän terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus työntekijän eläkkeelle jäämistä.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi täysi tai osa-työkyvyttömyyseläke, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisen työntekijän kuntoutukseen, joka on 35 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla työkyvytön. Tällöin tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin hänen työkyvyttömyyseläkkeessään.

26 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työkokeilua, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta ja tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Työntekijälle voidaan korvata ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä työntekijällä on oltava suunnitelma ammatillisesta kuntoutuksesta (*kuntoutussuunnitelma*), jonka laatimista eläkelaitos voi tukea.

27 §

Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täytyvätkö työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos työntekijä toimittaa eläkelaitokselle kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

28 §

Kuntoutusraha

Työntekijällä on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Jos työntekijä on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha on kuitenkin yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi sairausloman alkaessa.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vaikiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:ssä tarkoitetusta kuntoutusrahasta.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Jos työntekijä saa 35 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänellä ei ole oikeutta 28 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusavustus

Työntekijälle voidaan myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena

kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää myös 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusavustusta maksetaan enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin maksaa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua.

32 §

Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen

Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajalle maksettava kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttää tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä.

Työntekijällä ei ole oikeutta ilman pätevää syytä työkyvyttömyyseläkkeeseen ennen kuin hänen oikeutensa työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt.

33 §

Eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

Eläkelaitoksen on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle ammatillisesta kuntoutuksesta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perusteisiin, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tar-

kistamisesta ja määrän muuttamisesta, viivästykskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 68 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi. Kuntoutusraha-ajan aikaisesta työskentelystä karttuu uutta eläkettä siten kuin 64 §:ssä säädetään.

Työkyvyttömyyseläke

35 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänen työkykynsä arvioidaan olevan heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos työntekijän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota työntekijän voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös työntekijän koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Jos työkyky vaihtelee, otetaan huomioon työntekijän vuotuisen ansio.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, arvioitaessa 60 vuotta täyttäneen työntekijän oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta.

36 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Ennen kuin eläkelaitos tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

- 1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin c tai d kohdan;
- 2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan;
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai
- 4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten perusteella.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perustella

- 1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan;
- 2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan;
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten; tai
- 4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten mukaan.

38 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitun eläkkeen ja 66 §:n mukaisen tulevan ajan eläkeosan yhteismäärä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

39 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 35 §:n 1 momentissa mainitut osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen antaa se eläkelaitos, joka olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos työntekijä haiki ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Ennakkopäätös on eläkelaitosta sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

40 §

Eläkelaitoksen asiantuntijalääkäri

Yhden tai useamman laillistetun lääkärin on osallistuttava työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun eläkelaitoksessa. Eläkelaitoksen lääkäri voi merkitä kannanottonsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädettyjä lääkintälaillisia todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

41 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä

tarkoitettun päivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kuukauden alusta.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) eläkehakemus on tehty ennen kuin Kansaneläkelaitos on vahvistanut sairauspäivärahan ensisijaisuusajan ja eläkehakemuksen tekemistä seuraavan toisen kalenterikuukauden loppuun mennessä ei ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan; tai

2) työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuva päiväraha-hakemus on hylätty eikä työntekijälle ole myönnetty hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukaudelta yhdenjaksoisesti maksettavaa päivärahaa.

Jos työntekijällä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa vastaavaa ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen päiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslain mukaiseen enimmäissuoritus aikaan saakka.

42 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Osatyökyvyttömyyseläke alkaa eläketapahumaa seuraavan kuukauden alusta.

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä ei makseta ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kun-

toutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella, ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

44 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kesto aika

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Jos työntekijän työkyky on heikentynyt määräaikaaisesti ainakin vuoden ajan, hänellä on oikeus saada kuntoutustukea työkykynsä palauttamiseksi niin pitkältä ajalta kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön tässä laissa tarkoitetulla tavalla.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkelaitoksen on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvolinen ilmoittamaan eläkelaitokselle työkykynsä palautumisesta, ryhtymisestä ansiotyöhön ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

46 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos eläkelaitoksella on perusteltua syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään eläkelaitoksen määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten

tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

47 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hake-
muksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkelaitoksen 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkelaitokselle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkelaitoksen tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen maksa-

minen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

52 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää 63 vuotta.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella ansaittuun eläkkeeseen hakemuksesta, aikaisintaan kuitenkin 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Edellytyksenä on tällöin, ettei työntekijä ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitettua ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt 63 vuotta.

53 §

Ohjaus kuntoutukseen

Jos työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään, eläkelaitoksen on huolehdittava siitä, että työntekijälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Lisäksi eläkelaitoksen on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003) säädetään.

Perhe-eläke

54 §

Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat

Edunjättäjä on työntekijä, jolle on karttunut eläkettä tämän lain mukaan ja jonka kuoleman jälkeen maksetaan perhe-eläkettä edunsaajille siten kuin jäljempänä säädetään.

Edunsaaja on henkilö, jolla on oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän kuoleman jälkeen. Edunsaajia ovat jäljempänä säädettyin edellytyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso.

Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

55 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta ja avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

1) leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (347/1956) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin nojalla, jos lapsi on annettu ottolapseksi perheen ulkopuolelle ennen edunjättäjän kuolemaa, eikä sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottolapsekseen edunjättäjän kuoltua.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada työeläkelain mukaista perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

56 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

- 1) edunjättäjän lapsella; ja
- 2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

57 §

Entisen puolison eläkeoikeus

Edunjättäjän entisellä puolisollla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määrääjain maksamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan leskeneläkkeeseen on voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen säädetään.

58 §

Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen

Perhe-eläkettä maksetaan edunjättäjän kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle perhe-eläkettä maksetaan lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta.

Perhe-eläkettä ei makseta takautuvasti ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

59 §

Ilmoitusvelvollisuus

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkelaitokselle solmimastaan avioliitosta.

Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän puolisolle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan ottolapseksi ottamisesta eläkelaitokselle.

60 §

Perhe-eläkkeen lakkaaminen

Leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta.

Lapseneläke lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai hänet annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle.

61 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määrääjäksi

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, perhe-eläke voidaan myöntää määrääjäksi.

Kun perhe-eläke myönnetään määrääjäksi 1 momentin mukaisesti, edunjättäjän työeläke lakkautetaan perhe-eläkkeen alkamispäivästä.

62 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 60 §:n mukaisesti, leskelle maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos eläkelaitos toimii 107 §:n mukaisena viimei-

senä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

4 luku

Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeen karttuminen

63 §

Eläkkeen karttuman perusteet

Eläkettä karttuu:

1) 70 ja 72 §:n mukaisista työansioista, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 74 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta; ja

3) tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aika-eläkkeen ajalta.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 66 §:ssä säädetään.

64 §

Eläkkeen karttuminen työansioista

Eläkettä karttuu 70 ja 72 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*):

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta;

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

Kun 1 momentissa mainittu karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, eläkkeen karttuminen määräytyy keskimääräisen karttumisprosentin mukaan muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen ansaituista

ansioista. Keskimääräinen karttumisprosentti lasketaan ottamalla 1 momentissa mainitut karttumisprosentit huomioon niiden kalenterivuoteen sisältyvien kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa, joihin karttumisprosentit kohdistuvat.

Jos työntekijä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

65 §

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työntekijän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 74 §:ssä tarkoitetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

66 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta (*tuleva aika*). Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 76 §:ssä tarkoitetusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttymiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuotta kohden siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

67 §

Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia niistä eläkkeen perusteena olevista vuosiansioista, jotka eläkkeensaaja ansaitsee työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, vanhuuseläkkeen tai niitä vastaavan ulkomailta maksettavan eläkkeen aikana.

68 §

Eläkkeen karttuminen päättäneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättäneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

Edellä 1 momentin perusteella karttuu eläkettä työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättämiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Jos työntekijä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättäneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansioista kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 76 ja 78 §:n mukaisena tarkasteluaikana.

Jos työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheuttomasti, uutta eläkettä laskettaessa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi tätä eläkkeellä oloaikaa.

69 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön ansioista sekä osa-aikatyön aikaisilta palkattomilta ajoilta saatujen 74 §:ssä tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista tuloista karttuu eläkettä 64 ja 65 §:n mukaisesti.

Osa-aikaeläkeajalta karttuu vanhuuseläkettä 0,75 prosenttia vuodessa siitä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansion alenemasta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu.

Kun työkyvyttömyyseläke lasketaan osa-aikaeläkkeen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella, osa-aikaeläkeajalta karttuu eläkettä 1,5 prosenttia ansion alenemasta. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan myös tulevan ajan eläke, eläke lasketaan tulevalta ajalta 66 §:ssä säädettyjen karttumisprosenttien mukaan myös ansion alenemasta.

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ja etuudet

70 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan eläkettä kartuttavaksi työansioksi myös silloin, kun sen maksaa työntekijälle työnantajan sijasta konkurssipesä, palkkaturvalaissa (866/1998) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomaisen tai muu maksaja (*sijaismaksaja*).

Eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi:

1) yleisöltä saatavilla palvelu- tai lahjarahjoilla ja ne otetaan huomioon samansuuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä;

2) vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan maksamalla päivärahalla, jota työntekijä saa laissa säädetyn tai työehto- tai muussa sopimuksessa sovitun palkan sijasta; tai

3) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaisella yksityisen hoidon tuella tai vastaavalla muulla valtion tai kunnan maksamalla tuella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei pidetä muun muassa:

1) työntantajalta saatua henkilökuntaetua;

2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;

3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;

4) tuloverolain (1535/1992) 66 §:ssä tarkoitettua työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;

5) palkkiota, joka annetaan työntantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

6) työmatkasta saatua päivärahaa tai muuta kustannusten korvausta;

7) työsopimuslain 2 luvun 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

8) työsopimuksen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

9) henkilöstörahastolaissa (814/1989) tarkoitettuja voittopalkkioeriä, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai nostettu käteisenä tai henkilöstörahastosta nostettua rahastosuutta;

10) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat henkilöstörahastolain 2 §:n 2 momentin mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä; eikä

11) yhtiön osakkaan nostamaa voittosuutta tai osinkoa.

Edellä 3 momentin 10 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työntantajaa velvoittavaa sopimusta, että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoinnista yrityksissä annetun lain (725/1978) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Yleisöltä palvelurahaa saavan työntekijän on ilmoitettava työntantajalleen veron perusteena olevan palvelurahan määrä.

71 §

Työansion kohdentaminen

Eläkkeen perusteena oleva työansio katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on maksettu (*maksuperiaate*). Jos työansion katsominen sen maksamisvuoden ansioksi vääristää eläkkeen määrää, työansio voidaan katsoa sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on ansaittu.

72 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ulkomaantyössä (vakuutuspalkka)

Kun työntekijä lähetetään Suomesta ulkomaille työskentelemään tai kun hänet otetaan

ulkomailla palvelukseen siten, että hän kuuluu tämän lain soveltamisalaan, eläkkeen perusteena olevana työansiona on 70 §:ssä säädetystä poiketen pidettävä sitä palkkaa, jota vastaavasta työstä Suomessa olisi maksettava. Jos vastaavaa työtä Suomessa ei ole, työansiona pidetään sitä palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

73 §

Työntekijäin työeläkevakuutusmaksun vähentäminen vuosiansiosta

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrittäessä kunkin vuoden työansioista vähennetään määrä, joka vastaa sanotulle vuodelle vahvistettua 153 §:ssä tarkoitettua työntekijän työeläkevakuutusmaksua.

74 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 117 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslain mukaisesta työstä siltä ajalta, jolta etuus on maksettu

työntekijälle, ja 17 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

2) 75 prosenttia vuorotteluvapaalain mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta;

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päivärahaa on saatu 63 vuoden iän täyttämiskauden loppuun mennessä;

4) 65 prosenttia julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain mukaisen ansiotuen perusteena olevasta ansiosta;

5) 65 prosenttia työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettua koulutuspäivärahan perusteena olevasta ansiosta;

6) 65 prosenttia aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevasta ansiosta;

7) 65 prosenttia työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetyskorvauksen perusteena olevasta työansiota siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle;

9) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetyskorvauksen perusteena olevasta työansiota siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 8 kohdan mukaisesti.

Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään 523,61:tä euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei kartu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista muuta eläkettä kuin osa-aika- tai perhe-eläkettä.

75 §

Työntekijän eläkeote ja sen tarkistaminen

Suomessa asuvalle 18—67-vuotiaalle työntekijälle lähetetään vuosittain työntekijän eläkeote, jossa ilmoitetaan:

1) eläkkeeseen oikeuttavat yksityisten alojen työeläkelakien mukaiset työansiot työntantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

3) peruste ja aika, jolta eläkettä karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

4) otteen lähettämistä edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä.

Eläkeote sisältää 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetut tiedot viideltä tiedon lähettämivuotta edeltävältä kalenterivuodelta. Otteen lähettää työntekijälle eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte on vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Jos työntekijä toteaa 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissaan puutteen tai virheen, otteen toimittaneen eläkelaitoksen on työntekijän vaatimuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Työntekijän on tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Eläkelaitoksella ei ole velvollisuutta selvittää näitä tietoja takautuvasti pidemmältä ajalta kuin 2 momentissa tarkoitulta viideltä kalenterivuodelta.

Jos työntekijä osoittaa riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittua viittä vuotta aikaisemmin sellaisia eläkkeeseen oikeuttavia 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja ansioita tai etuuksia, joita ei ole otettu

huomioon oikein eläkkeeseen oikeuttavina, eläkelaitos ottaa tiedot huomioon takautuvasti. Riidattomasti osoitetut työansiot otetaan huomioon maksamisvuoden ansioina ja palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaika sekä opiskeluaika otetaan huomioon niiden vuosien ansioina, joihin etuusaika, lapsen hoitoaika tai opiskelu kohdistuu.

Jos työntekijällä ei ole eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita, Eläketurvakeskus lähettää tiedon 1 momentin 2 ja 3 kohdissa tarkoitetuista etuuksista ja tarvittaessa selvittää tietojen oikeellisuuden 3 ja 4 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Työntekijällä on oikeus saada päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista eläkeoikeuteensa vaikuttavista tiedoista. Päätöksen antaa otteen toimittanut eläkelaitos tai 5 momentissa tarkoitettussa tilanteessa Eläketurvakeskus. Jos 3 ja 4 momentin mukaiset tiedot liittyvät Eläketurvakeskuksen käsiteltävänä olevaan 10 §:n mukaiseen soveltamisasiaan, päätöksen myös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista tiedoista antaa Eläketurvakeskus.

Tuleva aika

76 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työeläkelakien mukaisten työansioiden ja 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluaika*). Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluaikana saatujen työansioiden, palkattoman ajan etuuksien perusteena olevien tulojen ja 4 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudelakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena oleva tulo 74 §:n 3 momentissa mainitun suuruisena; ja

2) muut 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruisina.

Jos 1 momentissa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon työntekijälle maksettu vähimmäispäiväraha.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta työntekijälle on tarkasteluaikana maksettu:

1) työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai peruspäivärahan suuruista koulutuspäivärahaa; tai

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea perustuksena.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha otetaan huomioon 4 momentissa tarkoitetulla tavalla, jos se on myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruisena.

Jos työntekijällä ei ole tarkasteluaikana eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, tulevan ajan eläkkeenosaa ei lueta eläkkeeseen myöskään 74 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen tai 4 momentissa tarkoitettujen tulojen perusteella.

77 §

Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen

Jos työntekijän työansiot ovat 76 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluaikana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmivuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus hänen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrään, pidetään työntekijän hake-

muksesta hänen 76 §:n 1 momentin mukaisena työansionaan sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään kymmeneltä viimeiseltä vuodelta.

78 §

Tulevan ajan eläkkeen määräytyminen alle viiden vuoden ansioiden perusteella

Jos työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, palkattomilta ajoilta saadun etuuden perusteena olevia tuloja tai 76 §:ssä tarkoitettuja tulevan ajan ansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkasteluaika on 18 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio kuukautta kohden on tänä tarkasteluaikana saatujen 76 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansioiden summa, joka jaetaan samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä, kuitenkin enintään 60:llä.

79 §

Tämän lain mukainen osuus tulevan ajan ansioista

Jos työntekijän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain alainen tulevan ajan ansio on yhtä suuri osa tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 76 tai 78 §:n mukaisena tarkasteluaikana.

*Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat
muut seikat*

80 §

Eläke entisin perustein

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin ensiksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, uusi työkyvyttömyyseläke määrätään samoin perustein kuin ensiksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Samoin menetellään myöhemminkin, jos uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myönnetään vanhuuseläke, joka alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samoin perustein kuin edellä mainittu työkyvyttömyyseläke.

81 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Työntekijän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotusta ei lisätä, jos työntekijä on korotusvuoden alussa täyttänyt 55 vuotta. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

Kertakorotus lasketaan työntekijälle myönnetyn yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella.

Korotus määrätään työntekijän iän mukaan korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 21, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 24—26-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä.

Elinaikakerroin

82 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella vanhuuseläkkeen alkaessa.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

83 §

Elinaikakertoimen määrittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan. Elinaikakerroin määrätään siten, että sillä muunnetun eläkkeen pääoma-arvo on kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevien Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen perusteella laskettuna sama kuin muuntamattoman eläkkeen pääoma-arvo vuonna 2009 laskettuna vuosien 2003—2007 kuolevuustilastojen perustella. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

84 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen van-

huuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Kun perhe-eläkkeen perusteena on vanhuuseläke, se otetaan huomioon 82 §:n mukaisella elinaikakertoimella muuntamattomana. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa mainittua eläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisällynyt 81 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 81 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

85 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 2 momentista tai 88—93 §:stä muuta johdu:

- 1) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;
- 2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;
- 3) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä
- 4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus

1 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 84 §:ssä tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, entisten puolisojen perhe-eläkkeiden yhteismäärä on enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisojen kesken elatusapujen suhteessa.

86 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 92 tai 93 §:stä muuta johdu:

- 1) 4/12, jos lapsia on yksi;
- 2) 7/12, jos lapsia on kaksi;
- 3) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä
- 4) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.

Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

87 §

Perhe-eläkkeen tarkistaminen

Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan myös, kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 84 §:n 3 momentin mukaisesti kertakorotus. Tällöin perhe-eläke tarkistetaan samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään.

88 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

Lesken ansiotyön perusteella saamat työeläkelakeihin ja niihin rinnastettaviin lakeihin perustuvat eläkkeet vähentävät leskeneläkettä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saamat eläkkeet otetaan huomioon vähentämättä niistä 92 ja 93 §:ssä tarkoitettuja ensi-

sijaisia etuuksia ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke otetaan huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Lisäksi leskeneläkettä vähennettäessä otetaan huomioon edellä mainittua eläkettä vastaava etuus, joka maksetaan tai olisi maksettava leskelle ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä (*lesken laskennallinen eläke*). Jos leski on työskennellyt ulkomailla tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailla, Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusajakaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

Jos eläkelaitos antaa lesken laskennallisen eläkkeen määrän julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelaitokselle julkisten alojen työeläkelakien mukaisen leskeneläkkeen määräämistä varten, leskellä on oikeus pyynnöstä saada eläkelaitokselta päätös laskennallisen eläkkeensä määrästä.

89 §

Leskeneläkkeen vähentämisen ajankohta

Leskeneläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan seitsemännen kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin, jos leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa 88 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, leskeneläkettä vähennetään edunjättäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos edunjättäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjättäjän jälkeen, leskeneläkettä ei vähennetä ennen kuin nuorin lapsista täyttää 18

vuotta. Tällöin lesken laskennallisena eläkkeenä pidetään sitä työkyvyttömyyseläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi nuorimman lapsen täyttäessä 18 vuotta.

90 §

Leskeneläkkeen vähennyksen peruste ja määrä

Leskeneläkettä vähennetään, jos lesken 88 §:ssä tarkoitettut työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähennyksen perusteen. Eläkkeen vähennys on 50 prosenttia lesken 88 §:ssä tarkoitettujen työeläkkeiden ja eläkkeen vähennyksen perusteen erotuksesta. Eläkkeen vähennyksen peruste on:

1) 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjättäjän 84 §:n perusteella laskettu eläke ja muut työeläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän;

2) edunjättäjän 84 §:n perusteella lasketun eläkkeen ja muiden työeläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos näiden työeläkkeiden yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa;

3) 324,77 euroa, jos 1 kohdassa mainitut työeläkkeet yhteensä ovat enintään 324,77 euroa.

Eläkkeen vähentämisen perustetta määrättäessä otetaan huomioon 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittuja työeläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus siten kuin 88 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Jos leskellä on oikeus saada tämän lain mukaisen leskeneläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista leskeneläkettä, tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä vähennetään määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitettusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista työeläkelakien mukaisista leskeneläkkeistä.

Leskeneläkettä vähennettäessä leskeneläke muunnetaan 82 §:n mukaisella elinaikakertomella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona leskeneläkettä vähennetään.

91 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilanteissa

Leskeneläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun leskeneläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 88 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu keskimääräinen ansiotulo lasketaan lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tehdään aikaisintaan tämän takautuvan jakson alusta.

Leskeneläke tarkistetaan, kun lesken olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, jonka takia 1 momentissa tarkoitettut edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi leskeneläke tarkistetaan, kun leskelle myönnetään työeläkeläisten mukainen eläke muuna kuin osa-aika-eläkkeenä.

Leskeneläkettä tarkistettaessa käytetään samaa eläkkeen vähennyksen perustetta kuin leskeneläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

5 luku

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

92 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähen-

netään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin tämän lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

93 §

Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen

Ensisijaisena etuutena pidetään myös 92 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaavaa muusta valtiosta maksettavaa etuutta.

Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman EU- tai ETA- taikka sosiaaliturvasopimusmaan eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään siten, että tulevaa aikaa myönnetään tämän lain perusteella siinä suhteessa kuin työntekijän työeläkeläisten mukainen vakuutusaika on kaikkien tulevan ajan myöntävien maiden vakuutusaikaan.

94 §

Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijai-

nen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen vuoksi, eläkkeen määrä tarkistetaan. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai työeläkelaikien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 93 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkelaitos saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläkkeen määrää ei tarkisteta, jos ensisijainen etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

95 §

Takautumisoikeus

Tämän lain mukainen eläke voidaan maksaa vähentämättömänä, kunnes ensisijaisen etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Eläkkeensaajan oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyy eläkelaitokselle siltä osin kuin etuus olisi vähentänyt eläkettä.

6 luku

Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

96 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa säädetyt ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammi-kuun alusta lukien kertoimella (*palkkakerroin*), jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,8 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,2.

Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Tämän lain ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät vastaavat 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

97 §

Palkkakertoimen määräytyminen

Palkkakertoimen perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotas- ja kulluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Palkkakerrointa määrättäessä palkkatason muutoksesta vähennetään määrä, joka vastaa 153 §:n ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua työntekijän työeläkevakuutusmaksun muutosta edeltävän kalenterivuoden alussa.

98 §

Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien indeksillä (*työeläkeindeksi*), jota laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8.

99 §

Työeläkeindeksin määräytyminen

Työeläkeindeksin perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä. Indeksia määrättäessä palkkatason muutoksesta vähennetään määrä, joka vastaa 153 §:n ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun työntekijän työeläkevakuutusmaksun muutosta edeltävän kalenterivuoden alussa.

100 §

Palkkakertoimen ja työeläkeindeksin antaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella palkkakertoimen ja työeläkeindeksin kullekin kalenterivuodelle viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta niitä sovelletaan.

7 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

101 §

Eläkehakemus

Eläkettä on haettava eläkelaitokselta Eläketurvakeskuksen sitä varten vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

102 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan terveydentilaselvitys

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan on toimitettava eläkelaitokselle terveydentilastaan laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Eläkelaitos voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärin-

lausunnon tai sitä vastaavan selvityksen. Eläkelaitos voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärinlausunnon, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai siihen on muu erityinen syy.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija on velvollinen eläkelaitoksen osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoit- tamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkelaitoksen käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkelaitos on velvollinen korvaamaan työkyvyttömyyseläkkeenhakijalle 2 momentissa tarkoitetusta tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

103 §

Eläkkeen hakeminen työntekijän puolesta

Jos työntekijä ei itse pysty hakemaan eläkettä tai muutoin hoitamaan eläkettään koskevia asioita iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia eikä hänellä ole edunvalvojaa, eläkelaitoksen hyväksymä työntekijän lähiomainen tai työntekijästä huolehtinut henkilö voi hakea työntekijän puolesta eläkettä ja muutoinkin käyttää puhevaltaa hänen puolestaan tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

104 §

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut 3 §:ssä mainituissa laeissa tarkoitetulle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tai eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle.

105 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen

ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Eläkelaitos ja Eläketurvakeskus antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Tarkemmat säännökset eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

106 §

Työskentelyä vain yksityisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Työntekijän eläkehakemuksen käsittelee ja ratkaisee se eläkelaitos, jossa työntekijän eläketurva oli järjestetty eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa. Tämä eläkelaitos (*yksityisten alojen eläkelaitos*) maksaa myös muiden yksityisten alojen eläkelakien mukaisen eläkkeen ja hoitaa eläkkeeseen liittyvät eläkelaitoksen muut tehtävät. Lisäksi tämä eläkelaitos ratkaisee 74 §:ssä mainitun palkattoman ajan perusteella karttuneen eläkkeen sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttuneen etuuden.

Jos eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika, 1 momentissa tarkoitetut tehtävät hoitaa se eläkelaitos, jossa työntekijän eläketurva oli järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

107 §

Työskentelyä sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakien mukaisilla aloilla

Jos työntekijä on kuulunut sekä yksityisten alojen työeläkelain että 3 §:n 2 momentin 1, 2, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun lain mukaiseen eläketurvaan ja jos hänellä eläketapahtuma-

hetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa oli järjestettynä eläketurva yksityisten alojen eläkelaitoksessa, tämä eläkelaitos (*viimeinen eläkelaitos*):

1) antaa omasta 106 §:n mukaisesta päätöksestään sekä edellä mainittujen julkisten alojen työeläkelakien mukaisesta eläketurvasta ja vastaavasta perhe-eläketurvasta huolehtivien eläkelaitosten (*julkisten alojen eläkelaitos*) päätöksistä päätösyhdistelmän; ja

2) maksaa päätösyhdistelmän mukaiset eläkkeet ja hoitaa eläkkeisiin liittyvät muut tehtävät.

Jos työntekijän eläketurva oli eläketapahtumahetkellä tai viimeksi ennen eläketapahtumaa järjestetty julkisten alojen eläkelaitoksessa, tämä hoitaa viimeisenä eläkelaitoksena 1 momentissa tarkoitetut tehtävät myös yksityisten alojen eläkelakien mukaisen eläketurvan osalta.

Jos eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika, 1 momentissa tarkoitetut tehtävät viimeisenä eläkelaitoksena hoitaa se yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän eläketurva oli järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Mitä 1, 2 ja 3 momentissa säädetään viimeisestä eläkelaitoksesta, ei sovelleta työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos työntekijän eläketurva on järjestetty eläketapahtumavuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen julkisten alojen eläkelaitoksessa ja työntekijällä on tämän lain ja merimieseläkelain mukaisia ansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa eläketapahtumavuotta edeltäneiden kahden kalenterivuoden aikana.

Jos osa-aikaeläke myönnetään samanaikaisesti sekä yksityisten että julkisten alojen eläkelain mukaisena, eläkkeen myöntävät yksityisten alojen eläkelaitos ja julkisten alojen eläkelaitokset erikseen.

108 §

Neuvotteluvelvollisuus

Viimeisenä eläkelaitoksena toimivan julkisten alojen eläkelaitoksen on ennen päätös-

tään pyydettyä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä, jos yksityisten alojen eläkelaitoksen eläkkeen määrä kuukaudessa ylittää 688,02 euroa ja julkisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena ratkaisee työntekijän oikeuden työkyvyttömyyseläkkeeseen:

1) valtion eläkelain 9 §:n 1 momentin a tai b kohdan;

2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan;

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain edellä 1 kohdan säännöksiä vastaavien säännösten; tai

4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdan säännöksiä vastaavien säännösten nojalla.

Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos ovat tällöin eri mieltä työntekijän työkyvyn arvioinnista, ne ratkaisevat eläkeasian erikseen.

109 §

Eläkettä maksava eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena

Eläkkeensaajalle vanhuus-, työkyvyttömyys- tai osa-aikaeläkettä maksavaa yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena silloinkin, kun eläkkeensaajalle myönnetään vanhuuseläke. Eläkkeensaajalle osa-aikaeläkettä tai työkyvyttömyyseläkettä maksavaa eläkelaitosta pidetään viimeisenä eläkelaitoksena myös silloin, kun eläkkeensaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke, jollei 107 §:n 4 momentista muuta johdu.

Jos yksityisten alojen eläkelaitoksesta osa-aikaeläkettä saavan työntekijän osa-aikatyö on vakuutettu muussa yksityisten alojen eläkelaitoksessa kuin osa-aikaeläkettä maksavassa eläkelaitoksessa, työkyvyttömyyseläkeasian käsittelee se eläkelaitos, jossa osa-aikatyö on vakuutettu.

110 §

Sopimismahdollisuus

Eläkelaitokset voivat sopia, että viimeisen

eläkelaitoksen järjestelyä noudatetaan myös 107 §:n 4 tai 5 momentissa tarkoitettussa tilanteessa tai muussa tilanteessa, jossa sitä ei lain säännöksen mukaan olisi noudatettava. Eläkkeenhakijalle on tällöin ilmoitettava, missä eläkelaitoksessa hänen eläkeasiansa hoidetaan.

111 §

Eläketurvakeskuksen ratkaisuvälillä ja tarkemmat säännökset

Jos syntyy epäselvyyttä siitä, mikä eläkelaitos on toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, Eläketurvakeskus ratkaisee asian eläkelaitoksen pyynnöstä. Eläketurvakeskuksen tässä asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Jos työntekijällä ei ole työeläkelakien alaista työskentelyä, Eläketurvakeskus ratkaisee eläkehakemuksen.

Edellä 106, 107 ja 109 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen eläkelaitoksen määräytymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä

112 §

Eläkkeen maksaminen

Eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Eläke maksetaan kuukausittain siten, että eläke on eläkepäätöksessä ilmoitettuna eräpäivänä nostettavissa eläkkeensaajan ilmoitetalta tililtä Suomessa toimivassa rahalaitoksessa. Eläke voidaan maksaa myös eläkkeensaajan ulkomailla olevalle tilille.

113 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläkettä aletaan maksaa sitä seuraavan

kalenterikuukauden alusta, jona oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, ellei 3 luvun säännöksistä muuta johdu. Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on lakanut.

Jos eläkelaitoksella on syytä epäillä, että eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, eläkelaitos voi keskeyttää eläkkeen maksamisen. Edellytyksenä on, että eläkelaitos on pyytänyt eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista, mutta eläkkeensaaja ei tällaista selvitystä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esitä.

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkelaitos voi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään.

114 §

Eläke kertasuorituksena

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen 92—94 §:n mukaisen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa sen kertasuorituksena.

Kun 1 momentissa tarkoitettun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, eläkelaitos voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkelaitoksen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa.

Toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus sisältää myös sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

Kun työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, takautuvaa eläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle.

Kun eläke maksetaan viimeisen eläkelaitoksen järjestelyn mukaisesti 107 §:ssä tarkoitettulla päätösyhdistelmällä, 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla eläkkeen määrällä tarkoitetaan päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärää.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella kertasuorituskertoimet, jotka tulee määrätä vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan.

115 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, eläkelaitoksen on maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotettuna. Eläkkeen korotus on vuotta kohden laskettuna korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka eläkelaitos maksaa 107 §:n mukaisena viimeisenä eläkelaitoksena.

Velvollisuus maksaa eläke 1 momentin mukaan korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle tai Kansaneläkelaitokselle tai työtömyyskassalle tämän takautumisvaatimuksen vuoksi.

Viivästyskorotusta ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin 5,39 euroa.

116 §

Aika, jolta viivästyskorotus lasketaan

Eläkkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana työntekijä on esittänyt eläkelaitokselle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta koskevan sellaisen selvityksen, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia ottaen huomioon myös eläkelaitoksen mahdollisuudet hankkia selvitys. Viivästyskorotus lasketaan eräpäivästä saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläke-erälle.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna pidemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona eläkelaitos on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen yleisen esteen takia, eläkelaitos ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

117 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle tai sairauskassalle

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan maksama täydennyspäiväraha vastaa työnantajan maksamaa palkkaa, ja eläke maksetaan hakemuksesta sairauskassalle samoin kuin työnantajalle.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 52 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos eläkelaitos on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa samalta ajalta, jolta työntekijä saa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta, kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke siihen liittyvine kuntoutuskorotuksineen maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Eläkettä, kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle tai sairauskassalle siltä osin kuin se on 118 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja tai sairauskassa on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain mukaan.

118 §

Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

119 §

Eläkkeen maksaminen kunnalle tai sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, eläkelaitoksen on maksettava samalta ajalta takautuvasti myönnettävä eläke tai osa siitä jo annetun toimeentulotuen korvaamiseksi sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle tämän vaatimuksesta.

Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa tai perhehoitoa, eläkelaitoksen on kunnan tai kuntayhtymän vaatimuksesta maksettava eläke laitoshoidon, -huollon tai perhehoidon ajalta kunnalle tai kuntayhtymälle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain (734/1992) 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

120 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 70 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, eläkelaitoksen on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin se vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

Eläkelaitos voi maksaa takautuvasti myöntämänsä eläkkeen 1 momentissa säädetyllä tavalla Kansaneläkelaitokselle myös silloin, kun eläkelaitos:

- 1) jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea;
- 2) myöntää edunsaajalle tämän lain mukaisen perhe-eläkkeen;
- 3) oikaisee 139 §:n mukaisesti aikaisemman päätöksen;
- 4) tarkistaa muutoin myönnetyn eläkkeen määrän; tai
- 5) myöntää oikaisupäätöksen jälkeen kuntoutustuella jatkoa.

Eläkettä ei kuitenkaan makseta Kansaneläkelaitokselle sen liikaa maksaman asumistuen korvaamiseksi, jos samalla ei makseta takautuvaa eläkettä Kansaneläkelaitoksen liikaa maksaman eläkkeen korvaamiseksi.

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvain lain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa tai julkisesta työvoimapolvelusta annetun lain mu-

kaista koulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkelaitoksen on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, koulutustukea tai koulutuspäivärahaa.

Jos työntekijä on saanut opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa, aikuisopintorahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti muuta kuin osatyökyvyttömyyseläkettä, eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua opintotukea.

121 §

Määräaika maksuvaatimuksen esittämiselle

Eläke maksetaan 117—120 §:ssä tarkoituihin tapauksissa sairausvakuutusrahastolle, työnantajalle, sairauskassalle, kunnalle, kuntayhtymälle, sosiaalihuollon toimielimelle, Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle vain sillä edellytyksellä, että eläkkeen maksamista koskeva vaatimus on tehty eläkelaitokselle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää.

122 §

Eläkkeen maksaminen sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle suostumuksen perusteella

Eläkelaitos voi eläkkeensaajan suostumuksella päättää, että tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitulle toimielimelle niin, että se käytetään eläkkeensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta eläkkeensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Edellytyksenä on, ettei eläkkeen maksamista sen saajalle itsel-

leen voida pitää tarkoituksenmukaisena hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa.

Esityksen eläkkeen maksamisesta sosiaali- huoltolaissa tarkoitetulle toimielimelle voi tehdä eläkkeensaaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa tai henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii hänestä, tai kunnan asianomainen toimielin.

Eläkettä ei saa käyttää vastoin eläkkeensaajan suostumusta muuhun kuin sen kuu- kauden aikana annettavaan huoltoon, jolta eläke on maksettu.

123 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viran- omaisella, kunnalla, laitoksella tai toimieli- mellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

- 1) sairausvakuutusrahastolle 118 §:n mu- kaan;
- 2) eläkelaitokselle yrittäjien eläkelain 12 §:n 6 momentin mukaan tai maatalous- yrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 5 momentin mukaan mak- samattomina vakuutusmaksuina;
- 3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 126 §:n mukaan;
- 4) työnantajalle tai sairauskassalle 117 §:n mukaan;
- 5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelai- tokselle 120 §:n 2 momentin mukaan;
- 6) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 1 mo- mentin mukaan;
- 7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimieli- melle 119 §:n 1 momentin mukaan;
- 8) kunnalle tai kuntayhtymälle 119 §:n 2 momentin mukaan;
- 9) Kansaneläkelaitokselle 120 §:n 3 mo- mentin mukaan;
- 10) Potilasvakuutuskeskukselle potilasva- hinkolain (585/1986) 9 §:n mukaan;
- 11) EU- tai ETA-maan laitokselle ja Sveitsille eläkkeen aiheeton maksu EY:n

sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta an- netun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 111 artiklan 1 kohdan mukaan;

12) ulosottoviranomaiselle ulosottolain (37/1895) 4 luvun 7 §:n mukaan;

13) EU- tai ETA-maan laitokselle ja Sveitsille muun etuuden kuin eläkkeen aihee- ton maksu EY:n sosiaaliturva-asetuksen täy- täntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (ETY) 111 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan;

14) sosiaaliturvasopimusten mukaisille so- siaaliturvasopimusmaiden laitokselle eläk- keen ja muun etuuden aiheeton maksu sosi- aaliturvasopimuksen määräysten mukaan; sekä

15) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimieli- melle 122 §:n mukaan.

124 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen

Eläkettä ei saa siirtää toiselle henkilölle. Eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

Tämän lain mukaan maksettavaa kustan- nusten korvausta ei saa ulosmitata.

125 §

Eläkkeen vanhentuminen

Oikeus saada eläkettä vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentu- mista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumi- sen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voi pidentyä si- ten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

126 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisin- perintä

Jos eläkettä on maksettu enemmän kuin mihin sen saajalla on oikeus, eläkelaitoksen

on perittävä aiheettomasti maksettu eläke takaisin.

Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen maksaminen ole johtunut eläkkeen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Eläkelaitos voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä myös silloin, kun takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkelaitos on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai 107 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena tomiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos viimeinen eläkelaitos on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Viimeinen eläkelaitos antaa takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetaan lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetaan lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

127 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkelaitos voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään

kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys tai peritty lähdevero rajoitetusti verovelvollisen tulon verotamisesta annetun lain (627/1978) nojalla.

Jos 107 §:ssä tarkoitettu viimeinen eläkelaitos perii takaisin perittävän määrän kuittaamalla, 1 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidetään viimeisen eläkelaitoksen maksettavana olevien eläke-erien yhteismäärää.

9 luku

Muutoksenhaku

128 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään laissa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005) ja vakuutusosastoesta vakuutusosastoissa (132/2003). Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä enintään viideksi vuodeksi kerrallaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, joista vähintään neljä on määrättävä työnantajayhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja vähintään neljä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen vakuutusosastoelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Eläketurvakeskuksen päätökseen, joka koskee 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläke-

hakemuksen käsittelyyn toimivaltaista eläkelaitosta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

129 §

Muutoksen hakeminen viimeisen eläkelaitoksen päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvedoon

Eläkelaitoksen 107 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Kun eläkelaitoksen päätös sisältyy 107 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisten alojen eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin julkisten alojen eläkelaeissa säädetään.

Asianosainen, joka on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU-maassa ja joka ei tyydy eläkelaitoksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen, voi hakea siihen muutosta saatuaan EY:n sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 574/72 48 artiklassa tarkoitettua yhteenvedon, johon on liitetty kaikkien EU-maiden päätökset. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä koskevaan eläkelaitoksen päätökseen haetaan kuitenkin muutosta siten kuin tässä laissa säädetään.

130 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen, jos muutoksenhaun yhteydessä ei muuta näytetä.

131 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Asianosainen saa tehdä maksuunpanoa

koskevan perustevalituksen, jos hän katsoo, että eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella määräämä maksuunpano tai työnantajan 152 tai 154 §:n perusteella tekemä työntekijän työeläkevakuutusmaksun pidätys on ollut lain tai sopimuksen vastainen. Perustevalitus on tehtävä kirjallisesti ja se on toimitettava työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle viimeistään kahden vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alusta lukien, jona saaminen on määrätty tai maksuunpantu.

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään perustevalituksesta.

132 §

Valituskirjelmän jättäminen

Asianosaisen on toimitettava valituskirjelmä muutoksenhakuajassa valituksenalaisen päätöksen tehneelle eläkelaitokselle. Jos muutosta haetaan Eläketurvakeskuksen antamaan päätökseen, valituskirjelmä on toimitettava Eläketurvakeskukselle. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä tehty valituskirjelmä on toimitettava asiassa päätöksen antaneelle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle.

133 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Valituksenalaisen päätöksen antanut eläkelaitos tai Eläketurvakeskus tutkii, voiko se itse oikaista päätöksensä. Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Päätösyhdistelmän viimeisenä eläkelaitoksena antaneen eläkelaitoksen on pyydettävä lausunto julkisten alojen eläkelaitokselta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoita-

maa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Viimeinen eläkelaitos antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän myös silloin, kun päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja yksityisten alojen eläkelaitos viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetty vaatimukset. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos eläkelaitos, viimeinen eläkelaitos tai Eläketurvakeskus oikaisee aikaisemman päätöksensä vain osin, sen on annettava asiasta väliaikainen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

134 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei hyväksy muutoksenhakijan vaatimuksia kaikilta osin, sen on toimitettava valituskirjelmä sekä valitusta koskeva lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Jos valitus koskee työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa mainitussa ajassa vakuutusoikeudelle.

Jos eläkelaitos tai Eläketurvakeskus hyväksyy valituksessa esitetty vaatimukset osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valituskirjelmä on toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poiketa 1 momentissa mainitusta määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäsel-

vityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos viimeisenä eläkelaitoksena päätösyhdistelmän antanut eläkelaitos on pyytänyt 133 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon julkisten alojen eläkelaitokselta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkelaitoksen on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

135 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle annettava valitus on saapunut asianomaiselle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusoikeudelle 130 tai 131 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, valitus voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

136 §

Päätöksen täytäntöönpano

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

137 §

Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on korjattava antamassaan päätöksessä oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu

niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos sen korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

138 §

Asiavirheen korjaaminen

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen vääriin lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus ei saa muuttaa päätöstään tai poistaa sitä asianosaisen vahingoksi, jollei asianosainen ole suostunut siihen.

139 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, eläkelaitoksen on tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen. Eläkelaitos voi tällöin aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyn eläkkeen tai tarkistaa jo myönnetyn eläkkeen aikaisempaa suuremmaksi. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä samoin muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 128—130 §:ssä säädetään.

140 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos eläkelaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sama koskee asianosaisen tai

Eläketurvakeskuksen vaatimuksesta Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaa lainvoimaista päätöstä. Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosasto voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosaston on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos eläkelaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

III OSA

VAKUUTTAMISTA JA KUSTANNUSTEN JAKOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET

10 luku

Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu

Eläketurvan järjestäminen

141 §

Työnantajan velvollisuus järjestää työntekijän eläketurva

Työnantajan on järjestettävä 4, 5 ja 7 §:ssä tarkoitetulle työntekijälleen eläketurva palkanmaksua seuraavan kuukauden aikana, jos työnantaja on maksanut työntekijälle 70 tai 72 §:ssä tarkoitettua työansiota vähintään 41,89 euroa kuukaudessa.

Työnantajan on järjestettävä työntekijänsä eläketurva:

- 1) työeläkevakuutusyhtiössä;
- 2) eläkekassassa perustamalla vakuutuskassalaissa tarkoitetulla tavalla eläkekassa tai liittymällä sellaisen eläkekassan osakkaaksi, jonka toimintapiiriin työnantaja kuuluu; tai
- 3) eläkesäätiössä perustamalla eläkesäätiölaissa tarkoitetulla tavalla eläkesäätiö tai liittymällä sellaiseen yhteiseläkesäätiöön, johon työnantaja eläkesäätiölain mukaan voi kuulua.

Työnantaja voi järjestää työntekijöidensä eläketurvan kahdessa tai useammassa eläkelaitoksessa edellyttäen, että kuhunkin järjestelyyn kuuluvat työntekijäryhmät on riittävän selkeästi määritelty.

142 §

Eläketurvan järjestäminen ottamalla vakuutus työeläkevakuutusyhtiössä

Kun työnantaja järjestää työntekijänsä eläketurvan ottamalla vakuutuksen työeläkevakuutusyhtiöstä, työnantajan on tehtävä vakuutushakemus valitsemaansa työeläkevakuutusyhtiöön palkanmaksua seuraavan kuukauden aikana. Vakuutushakemuksen hyväksymisellä syntyy vakuutus sopimus työeläkevakuutusyhtiön ja työnantajan välillä. Tarkempia määräyksiä vakuutuksen toimeenpanosta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vakuutusehdoissa.

143 §

Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Työeläkevakuutusyhtiön on annettava ja pidettävä voimassa yhtiöltä haettu vakuutus. Työeläkevakuutusyhtiö voi kuitenkin päättää vakuutuksen ilman erillistä irtisanomismenettelyä, jos työnantaja ei ole tammikuun loppuun mennessä ilmoittanut maksaneensa edeltävän kalenterivuoden aikana tämän lain mukaista palkkaa. Tällöin työeläkevakuutusyhtiön on varmistettava, ettei työnantaja ole enää vakuuttamisvelvollinen.

Työnantaja päättää vakuutuksen irtisanomalla sen kirjallisesti viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättämispäivää siten kuin vakuutusehdoissa tarkemmin määrätään. Vakuutuksen irtisanominen ei vapauta työnantajaa tämän lain mukaisesta vakuuttamisvelvollisuudesta.

144 §

Vakuutuksen hoitamista varten tehtävät ilmoitukset

Vakuutus sopimuksen tehneen työnantajan on ilmoitettava työeläkevakuutusyhtiölle vakuutus sopimuksen mukaisessa määräajassa tunnistetietonsa, tämän lain mukaisessa työsuhteessa työskentelevien työntekijöidensä nimet, henkilötunnukset ja palkkatiedot siten kuin valtioneuvoston asetuksella näistä tarkemmin säädetään.

Ilmoitusvelvollisuus koskee myös työnantajaa, joka on järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan eläkekassassa tai eläkesäätiössä.

145 §

Työsuhteen alkamis- ja päättymisaikaa koskevan tiedon korjaaminen

Rekisterinpitäjän velvollisuudesta virheellisen tiedon oikaisemiseen on voimassa, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

146 §

Työnantajan velvoittaminen kuukausittaiseen ilmoittamis- ja maksumenettelyyn

Jos työnantaja on laiminlyönyt tämän lain, valtioneuvoston asetuksen tai vakuutus sopimuksen mukaiset ilmoitus- tai maksuvelvoitteensa, työeläkevakuutusyhtiö voi velvoittaa vakuutus sopimuksen tehneen työnantajan antamaan 144 §:n mukaiset tiedot ja maksamaan ilmoitettuihin tietoihin perustuvan työeläkevakuutusmaksun kuukausittain. Sama koskee tilannetta, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan eläkekassassa tai eläkesäätiössä.

147 §

Tilapäinen työnantaja

Työnantaja, jonka:

1) palveluksessa ei ole jatkuvasti työntekijää; ja

2) määräaikaisissa työsuhteissa oleville työntekijöille kuuden kuukauden ajalta maksamat palkat yhteensä ovat alle 6 000 euroa, voi järjestää työntekijänsä eläketurvan työeläkevakuutusyhtiössä tekemättä vakuutushakemusta; tällöin työnantajan on ilmoitettava tunnistetietonsa, työntekijänsä nimi, henkilötunnus ja palkkatiedot valitsemaansa työeläkevakuutusyhtiöön ja maksettava ilmoitettuun palkkaan perustuva työeläkevakuutusmaksu palkanmaksukuukautta seuraavan kuukauden 20 päivään mennessä (*tilapäinen työnantaja*).

Tarkemmat säännökset tilapäisen työnantajan 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuudesta ja työeläkevakuutusmaksun maksamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

148 §

Eläkelaitoksesta tiedottaminen

Työnantajan on annettava työntekijälle tieto siitä, missä eläkelaitoksessa työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen tämän lain mukaisen eläketurvan.

149 §

Ulkomaisen työnantajan vapauttaminen vakuuttamisvelvollisuudesta

Eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa ulkomaisen työnantajan velvollisuudesta järjestää tämän lain mukainen eläketurva työntekijälle, jonka tämä työnantaja lähettää Suomeen työhön. Edellytyksenä vapautukselle on, että työnantaja on velvollinen järjestämään lähettämälleen työntekijälle Suomessa tehtävän työn ajalta kohtuullisen eläketurvan toisessa valtiossa. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eläketurvan sisältö, kuten myönnettävät eläke-

etuudet ja niiden taso, sekä eläkeoikeuden ja eläkkeiden arvon säilyminen. Työnantajan on esitettävä selvitys näistä seikoista. Vapautus myönnetään enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

150 §

Ulkomailla työskentelevän työntekijän vakuuttaminen

Suomalaisen työnantajan on vakuutettava tämän lain mukaisesti 5 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu työntekijä. Jos työnantaja kuitenkin osoittaa, että 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työntekijöiden ryhmälle on järjestetty eläketurva muulla tavoin siten, että eläketurvan voidaan kokonaisuutena katsoa vastaavan tämän lain mukaista eläketurvaa, Eläketurvakeskus voi hakemuksesta vapauttaa työnantajan velvollisuudesta vakuuttaa tällaiseen ryhmään kuuluvat työntekijät siltä ajalta, jonka työsuhde ulkomailla on jatkunut yli kaksi vuotta. Vapautus myönnetään aikaisintaan sen kalenterivuoden alusta, jona sitä on haettu.

Suomalainen työnantaja voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan työntekijälle, joka Suomesta lähetetään (lähetetty työntekijä) työskentelemään:

1) suomalaisen yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan konserniyrityksen palvelukseen, vaikka työsuhde suomalaiseen työnantajaan ei säily;

2) sellaisen muun yrityksen palvelukseen, jossa suomalaisella yrityksellä on määräysvaltaa, vaikka työsuhde suomalaiseen työnantajaan ei säily; tai

3) maahan, jossa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta niissäkin tilanteissa, joissa työntekijän työsuhde suomalaiseen lähettävään työnantajaan säilyy ja työntekijän eläketurva järjestetään asetuksen tai sopimuksen määräysten johdosta työskentelymaassa.

Lisäksi suomalainen työnantaja voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan ulkomailla palvelukseen otetulle työntekijälle (paikalta palkattu työntekijä), jos työntekijä on työsuhteessa:

- 1) suomalaisen työnantajaan;
- 2) suomalaisen yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan konserniyritykseen; tai
- 3) yritykseen, jossa suomalaisella yrityksellä on määräysvalta.

Työntekijän tulee kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen 2 ja 3 momentissa tarkoitetun työskentelyn alkaessa.

Työnantaja voi järjestää työntekijälle 2 ja 3 momentin mukaisen eläketurvan, vaikka työntekijän eläketurva olisi pakollisesti järjestetty maassa, jossa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta.

Kun työnantaja järjestää 1 momentin mukaista eläketurvaa kahden vuoden jälkeen tai 2, 3 tai 5 momentin mukaista eläketurvaa, eläkkeen perusteena oleva työansio voidaan määrätä pienemmäksi kuin mitä se muutoin tämän lain mukaan olisi, edellyttäen, että työntekijälle on järjestetty samasta työstä muu eläketurva.

151 §

Työnantajan oikeus saada päätös vakuutuksen perusteena olevasta työansiosta

Eläkelaitoksen on työnantajan hakemuksesta annettava päätös siitä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike sellaista työansiota, jonka perusteella työnantajan on järjestettävä tämän lain mukainen eläketurva. Päätöksen antaa se eläkelaitos, jossa työnantaja on järjestänyt tai on järjestämässä työntekijöidensä tämän lain mukaisen eläketurvan.

Työeläkevakuutusmaksu

152 §

Työeläkevakuutusmaksu

Tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi perittävä työeläkevakuutusmaksu koostuu työnantajan ja työntekijän maksusta.

Työnantaja pidättää työntekijältä työntekijän työeläkevakuutusmaksun maksamastaan palkasta (*työansio*) sen maksamisen yhtey-

dessä ja maksaa työeläkevakuutusmaksun kokonaisuudessaan sille eläkelaitokselle, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijänsä tämän lain mukaisen eläketurvan. Työnantaja vastaa eläkelaitokselle myös työntekijän työeläkevakuutusmaksun osuudesta. Tarkempia säännöksiä työntekijän työeläkevakuutusmaksun pidättämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu pidätetään myös vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan myöntämästä täydennyspäivärahasta sekä muun sijaismaksajan maksamasta palkasta.

Työeläkevakuutusmaksun perusteena oleva työansio määräytyy 70 ja 72 §:n perusteella.

Kun työeläkevakuutus on järjestetty:

- 1) työeläkevakuutusyhtiössä, työeläkevakuutusmaksu määräytyy 166 §:ssä mainittujen laskuperusteiden mukaisesti;

- 2) eläkekassassa, työeläkevakuutusmaksu määräytyy 166 §:ssä mainittujen laskuperusteiden ja eläkekassan sääntöjen mukaisesti; tai

- 3) eläkesäätiössä, työeläkevakuutusmaksu eli säätiön kannatusmaksu määräytyy eläkesäätiölain ja eläkesäätiön sääntöjen mukaisesti.

153 §

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on kolme prosenttia lisättynä puolella siitä prosenttimäärästä, jolla tämän lain mukaisen vakuutuksen keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu prosentteina palkasta ylittää luvun 18,2. Keskimääräinen työeläkevakuutusmaksu lasketaan ottaen huomioon 169 §:n 3 momentissa tarkoitetut maksun alennukset, mutta ilman 53 vuotta täyttäneiden maksun korotusta. Työntekijän työeläkevakuutusmaksu on 53 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien edellä tarkoitettu työntekijän työeläkevakuutusmaksu kerrottuna luvulla 19/15.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit.

154 §

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun pidättäminen takautuvasti

Jos työntekijän työeläkevakuutusmaksu on ilmeisen virheen vuoksi jäänyt palkanmaksun yhteydessä pidättämättä, työnantaja voi pidättää edellisen palkanmaksun yhteydessä pidättämättä jääneen maksun enintään kahden seuraavan palkanmaksun yhteydessä.

Jos työntekijälle ei palkanmaksun yhteydessä ole maksettu työntekijän työeläkevakuutusmaksun pidättämiseen riittävää rahapalkkaa ja hänelle kuitenkin kertyy eläketurvaa, työnantaja voi pidättää työntekijän työeläkevakuutusmaksun vuoden kuluessa seuraavien palkanmaksujen yhteydessä.

155 §

Vapauttaminen takautuvan työeläkevakuutusmaksun maksamisesta

Jos työnantajan on oikeuskäytännön muutuksen tai muun siihen verrattavan erityisen syyn takia järjestettävä takautuvalta ajalta tämän lain mukainen vakuutus työntekijälle, jonka työsuhdetta ei ole aikaisemmin katsottu tämän lain alaiseksi, Eläketurvakeskus voi työnantajan hakemuksesta vapauttaa työnantajan kokonaan tai osaksi työeläkevakuutusmaksuvelvollisuudesta ajalta ennen tällaisen syyn ilmaantumista.

156 §

Osakkaan tai yhtiömiehen vastuu työeläkevakuutusmaksusta

Jos työnantaja on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa kuin omasta velastaan, osakas tai yhtiömies on vastuussa myös yhteisön tai yhtymän työeläkevakuutusmaksuista.

157 §

Konkurssipesän vastuu työeläkevakuutusmaksuista

Jos työnantaja, joka on ottanut tämän lain mukaisen vakuutuksen, asetetaan konkurssiin, työnantajan tähän vakuutukseen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät konkurssin alkamisesta lukien konkurssipesälle. Työeläkevakuutusmaksut konkurssin ajalta maksaa konkurssipesä.

158 §

Työeläkevakuutusmaksun vanhentuminen

Eläkelaitoksen on määrättävä tähän lakiin perustuva työeläkevakuutusmaksu viiden vuoden kuluessa vakuutusehtojen tai sääntöjen mukaisesta työeläkevakuutusmaksun eräpäivästä tai, kun kyseessä on 147 §:ssä tarkoitettulla tavalla eläketurvan järjestänyt tilapäinen työnantaja, palkanmaksuvuotta seuraavan vuoden alusta lukien.

Jos työntekijälle lisätään hänen selvityksensä perusteella 75 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla tai muulla perusteella takautuvasti yli viisi vuotta vanhoja eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, eläkelaitoksen on määrättävä näiden työansioiden perusteella työeläkevakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona kyseisen työsuhteen työeläkevakuutusmaksu olisi vakuutusehtojen mukaan erääntynyt maksettavaksi. Tilapäisen työnantajan työeläkevakuutusmaksu on kuitenkin määrättävä kymmenen vuoden kuluessa palkanmaksuvuotta seuraavan vuoden alusta lukien.

159 §

Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä työeläkevakuutusmaksu ja 163 §:ssä sekä 186 §:n 5 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu saadaan viiväs-

tyskorkoineen ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa säädetään.

160 §

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun palautus

Jos työnantaja on ilmoittanut eläkelaitokselle alle 41,89 euron kuukausiansioita, näistä ansioista karttuu eläkettä sen estämättä, mitä 4 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetään.

Työnantajan hakemuksesta työnantajalle palautetaan alle 41,89 euron kuukausiansioista maksettu työeläkevakuutusmaksu, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuluvalta ja sitä välittömästi edeltävältä kalenterivuodelta. Työnantajan on tällöin palautettava työntekijälle tämän maksuosuus. Palautettujen työeläkevakuutusmaksujen perusteena olleista ansioista ei kartu eläkettä.

161 §

Aiheettomasti pidätetyn työntekijän työeläkevakuutusmaksun palautus

Työnantajan on työntekijän vaatimuksesta palautettava työntekijälle aiheettomasti pidättämänsä työntekijän työeläkevakuutusmaksu tai lain mukaisen työntekijän työeläkevakuutusmaksun ylittävä osa.

Työntekijälle ei palauteta alle 41,89 euron kuukausiansioista pidätettyä työntekijän työeläkevakuutusmaksua, jos työntekijälle karttuu näistä kuukausiansioista 160 §:ssä tarkoitettulla tavalla eläkettä.

162 §

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun ja työntekijän työeläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti maksetun työeläkevakuutusmaksun ja työntekijän työeläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluessa työeläkevakuutusmaksun maksupäivästä tai työntekijän työeläkevakuutusmaksun pi-

dätyspäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

163 §

Laiminlyöntikorotus

Eläkelaitos voi määrätä työnantajalle arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotetun, kohtuullisena pidettävän työeläkevakuutusmaksun, jos työnantaja laiminlyö:

1) tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämisen 141 §:n 1 momentissa tarkoitettussa määräajassa;

2) 144 §:n 1 momentissa tai 146 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamisen kyseisessä lainkohdassa tarkoitettussa määräajassa; tai

3) 147 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamisen kyseisessä lainkohdassa tarkoitettussa määräajassa.

Korotettua vakuutusmaksua määrättäessä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettun laiminlyönnin ajalta otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moittivuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava työnantajalle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta vakuutusmaksusta.

164 §

Työeläkevakuutusmaksun viivästyskorko

Jos työnantaja on laiminlyönyt työeläkevakuutusmaksun maksamisen tässä laissa, vakuutusehdoissa tai eläkekassan tai eläkesäätiön säännöissä tarkoitettussa ajassa, työnantajan on maksettava eläkelaitokselle maksun viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukainen viivästyskorko.

11 luku

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet

165 §

Eläkevakuutuksen ehdot

Työeläkevakuutusyhtiön on haettava 142 §:ssä tarkoitetuille eläkevakuutuksen vakuutusehdoille sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus.

Eläkekassan ja eläkesäätiön säännöissä on oltava eläketurvan toimeenpanon kannalta tarpeelliset määräykset.

166 §

Vakuutusmaksujen, vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteet

Työeläkevakuutusyhtiön ja eläkekassan on haettava vakuutusmaksujen ja vastuuvelan laskuperusteille sosiaali- ja terveysministeriön vahvistus.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella eläkesäätiöille eläkevastuun laskuperusteet.

167 §

Ehtojen ja laskuperusteiden yhdenmukaisuus

Sosiaali- ja terveysministeriö ei saa ilman erityistä syytä vahvistaa eläkevakuutuksen ehtoihin tai laskuperusteisiin eroja, jotka vaikeuttavat tämän lain toimeenpanoa tai eläkelaitosten yhteisten asioiden hoitamista.

168 §

Laskuperusteiden laatiminen

Vakuutusmaksujen, vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteet on laadittava ottaen huomioon ensisijaisesti työntekijöiden ja eläkkeensaajien tämän lain mukaan vakuutettujen etujen turvaaminen ja mitä 174—182 §:ssä säädetään eläkkeistä aiheutu-

van vastuun ja muiden kulujen jakautumisesta. Lisäksi 178—181 §:ssä tarkoitettujen yhteisesti kustannettavien kulujen suorittamista varten voidaan käyttää ennakolta rahastoivaa menetelmää.

169 §

Työeläkevakuutusyhtiölle maksettavien vakuutusmaksujen laskuperusteet

Työeläkevakuutusyhtiölle maksettavien vakuutusmaksujen laskuperusteista on käytävä ilmi, miten vakuutusmaksut lasketaan ja miten vakuutusmaksu jakautuu eri kululajeja varten perittäviin osiin. Laskuperusteet voidaan laatia siten, että työnantajan toteutunut työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusrahakorvausmeno otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmaksun suuruutta määrättäessä otetaan vuosittain huomioon työeläkevakuutusyhtiön osuus 178—181 §:ssä mainituista yhteisesti kustannettavista kuluista.

Kun työeläkevakuutus on järjestetty työeläkevakuutusyhtiössä, työnantajalla on oikeus osuuteen vakuutusliikkeen mahdollisesti tuottamasta ylijäämästä. Laskuperusteet tästä aiheutuville vakuutusmaksujen alennuksille tai muille vastaaville eduille on laadittava siten, että kohtuullisessa määrin otetaan huomioon ylijäämän kokonaismäärä ja muodostumistapa. Vakuutusmaksujen alennukset ja muut vastaavat edut eivät saa vaarantaa työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 7 luvun mukaisten vakavaraisuusvaatimusten täyttymistä.

Mitä 3 momentissa säädetään, ei koske sellaista tilapäistä työnantajaa, joka on järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan 147 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

170 §

Vastuuvelan laskuperusteiden muuttaminen

Jos vastuuvelan tai eläkevastuun laskuperusteita muutetaan 168 §:n vaatimusten johdosta siten, että eläkkeistä ja karttuneista

eläkeoikeuksista aiheutuvan vastuun määrä kasvaa, tästä aiheutuvat kustannukset sisällytetään 179 §:ssä tarkoitettuihin työeläkelaitosten yhteisesti vastattaviin kustannuksiin.

Jos vastuuvelan tai eläkevastuun laskuperusteita muutetaan siten, että eläkkeistä ja karttuneista eläkeoikeuksista aiheutuvan vastuun määrä pienenee, käytetään vapautuvat varat 179 §:ssä tarkoitettuihin kustannuksiin.

171 §

Vanhuuseläkevastuiden täydentäminen eläkevastuun täydennyskertoimella

Vanhuuseläkkeiden rahastoituja osia täydennetään rahastoinnin lisäämiseksi vuosittain määrällä, joka lasketaan 166 §:n mukaisiin laskuperusteisiin sisällytettävän eläkevastuun täydennyskertoimen avulla. Täydennyskerroin on määriteltävä ottaen huomioon eläkkeiden turvaamisesta johtuvat vaatimukset ja eläkelaitosten vakavaraisuus.

172 §

Eläkelaitosten yhteistyö vakuutusehtojen ja laskuperusteiden valmistelussa

Eläkelaitosten on toimittava yhteistyössä vakuutusehtojen, mallisääntöjen ja laskuperusteiden valmistelussa 167 §:ssä säädetyn tavoitteen saavuttamiseksi.

12 luku

Kustannusten jako eläkelaitosten kesken

173 §

Eläkelaitosten keskinäinen vastuu eläkkeistä ja kuntoutuskustannuksista

Kukin eläkelaitos vastaa tämän lain mukaisen eläkkeen ja kuntoutusrahan siitä osasta, joka on 174—177 §:n mukaisesti rahastoitu kyseiseen eläkelaitokseen. Muilta osin eläkelaitokset vastaavat eläkkeiden kustannuksista yhdessä.

174 §

Eläkelaitoksen vastuu vanhuuseläkkeestä

Kukin työeläkelaitos on vastuussa:

1) työntekijän ja eläkkeensaajan vanhuuseläkkeen siitä osasta, joka perustuu työntekijän ennen 55 vuoden iän täyttämivuotta tekemään työhön ja joka vastaa puolen prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käytäen eläkeikänä 65 vuotta ja laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan; eläkelaitoksen vastuuseen ei kuitenkaan lueta 96 §:n mukaisesta vuosiansioiden palkkaker-toimella tarkistamisesta tai eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuvaa korotusta eikä elinaikakertoimesta johtuvaa muutosta;

2) määrästä, joka 171 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien tai antamien laskuperusteiden mukaan on siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan osaan; ja

3) määrästä, joka on erikseen siirretty eläkelaitoksen vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan rahastoidun osan kasvattamiseksi.

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä aiheutuvista kustannuksista, jossa vakuutetun tämän lain ja merimieseläkelain mukaisten työansioden yhteismäärä 76 §:n mukaisen tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden aikana on vähintään 12 566,70 euroa, vastaa kukin eläkelaitos, jonka toimintapiiriin vakuutettu kuului mainittujen kalenterivuosten aikana, samassa suhteessa kuin mikä on kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen tämän lain alaisten työansioden osuus vastaavien 3 §:ssä mainittujen eläkelakien mukaisen työansioden sekä 74 §:ssä ja 76 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työ- tai ansiotulojen yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosina.

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tämän lain 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 2 094,45 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen luetaan myös merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella saatava eläkkeenosa.

Eläkelaitoksen vastuuseen ei kuitenkaan kuulu:

- 1) 30 §:n mukainen kuntoutuskorotus;
- 2) 74 §:ssä tarkoitettulta palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa;
- 3) eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus; eikä
- 4) 81 §:n mukainen työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus.

176 §

Eläkelaitoksen vastuu kuntoutusrahasta ja muista kuntoutuskustannuksista

Eläkelaitoksen vastuu kuntoutusrahasta on yhtä suuri kuin 175 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräytyvä eläkelaitoksen vastuu sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, johon vakuutetulla olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 28 §:ssä tarkoitetulla hetkellä.

Kuntoutukseen liittyvistä muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

177 §

Eläkelaitoksen vastuu rekisteröidystä lisäedusta

Työntekijän eläkelain voimaanpanolain (396/2006) 32 §:n 5 momentissa tarkoitettua työntekijäin eläkelain (395/1961) mukaisesti rekisteröidystä lisäedusta eläkelaitos on vastuussa siltä osin kuin etu vastaa sosiaali- ja terveysministeriön antamien tai vahvistamien

laskuperusteiden mukaisesti eläkelaitokselle suoritettavia vakuutusmaksuja tai laskettavaa eläkevastuuta.

178 §

Eläkelaitoksen vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 74 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen eläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkelaitosten mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät 183 §:n 2 momentissa mainittuihin vastuunjakoperusteisiin.

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin edellä 174 ja 175 §:ssä tarkoitettut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää;

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 174—177 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

3) perhe-eläke;

4) osa-aikaeläke;

5) kuntoutuskorotus;

6) 170 §:ssä tarkoitettut vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuvat kustannukset;

7) 174 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvat kustannukset;

8) vajuus, joka syntyy sen vuoksi, että työnantaja on 155 §:n perusteella vapautettu vakuutusmaksusta; ja

9) merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet.

Edellä 1 momentissa lueteltuihin muihin kuin kuntoutusrahoista aiheutuviin kuluihin ei sisällytetä 178 §:ssä tarkoitettuja eläkkeen osia.

Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus muista kuluista määräytyy eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Määrättäessä eläkelaitoksen osuutta sanotuista kustannuksista otetaan huomioon myös siirtymämaksu, joka on määritelty siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi annetussa laissa (1341/1992).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin kulujen jakamisesta eläkelaitosten kesken. Yhteisesti kustannettavien kulujen jakamista varten tarvittavat suuret määritellään:

1) työeläkevakuutusyhtiön 166 §:ssä tarkoitetuissa laskuperusteissa;

2) sosiaali- ja terveysministeriön eläkekassalle asetuksella antamissa laskuperusteissa; ja

3) eläkesäätiön 166 §:ssä tarkoitetuissa laskuperusteissa.

180 §

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista

Eläketurvakeskuksen kustannuksista eläkelaitokset vastaavat yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten on Eläketurvakeskuksen kustannusten korvaamiseksi suoritettava ennakkomaksu ja lopullinen maksu, joiden suuruus ja suoritusajat määritellään tarkemmin 183 §:n 2 momentissa mainituissa vastuunjakoperusteissa.

Eläketurvakeskuksen vuotuisten kustannusten kattamiseksi perittävää maksua vahvistettaessa on otettava huomioon Eläketurvakeskuksen muut tuotot. Maksua vahvistettaessa on huolehdittava siitä, että Eläketurvakeskuksen varat riittävät kattamaan Eläketurvakeskuksen tehtävistä ja toiminnasta aiheutuvat menot ja ylläpitämään riittävän maksuvalmiuden.

181 §

Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkelaitoksen konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus taikka työntekijän eläkelain voimaannanolain 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkelaitokset vastaavat niistä yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioden mukaisessa suhteessa. Tarkemmat säännökset eläkelaitosten vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Eläkelaitokset vastaavat tällöin yhteisesti myös työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 14 §:n 3 momentissa tai vakuutuskassalain 79 §:n 3 momentissa tarkoitettua tasoitusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaiseen vähimmäismäärään saakka.

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

Työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) tarkoitettu työttömyysvakuutusrahasto maksaa Eläketurvakeskukselle maksun, jolla katetaan työttömyys- ja koulutusajan huomioon ottamisesta aiheutuvaa vastuuta ja kuluja:

1) tässä laissa tarkoitetuille työntekijäin eläkevakuutusta hoitaville eläkelaitoksille;

2) merimieseläkelaisissa tarkoitettulle merimieseläkekassalle;

3) kunnallisissa eläkelaisissa tarkoitettulle kunnalliselle eläkelaitokselle;

4) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavalle kirkon keskusrahastolle;

5) Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se hoitaa Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettua eläketurvaa;

6) Suomen Pankista annetun lain 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annetun eläkesäännön mukaista eläketurvaa hoitavalle eläkelaitokselle; ja

7) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin perustuvan eläkesäännön mukaista eläketurvaa hoitavalle kirkkokunnan keskusrahastolle.

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdassa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

Työttömyysvakuutusrahaston tulee maksaa maksu Eläketurvakeskukselle vuosittain vastuunjakoperusteissa asetetussa määräajassa. Eläketurvakeskus hyvittää maksuna saamansa varat 1 momentissa mainituille eläkelaitoksille eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden suhteessa. Eläketurvakeskus hyvittää maksuna saamansa varat ensin 1 momentin 3—7 kohdassa mainituille eläkelaitoksille, jonka jälkeen maksusta vähennetään Eläketurvakeskuksen kustannusosuus. Jäljelle jäänyt osa maksusta hyvitetään 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituille eläkelaitoksille. Tarkemmat määräykset maksun hyvittämisestä sisältyvät 183 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin vastuunjakoperusteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä vahvistetaan Eläketurvakeskuksen esityksestä 2 momentissa tarkoitettu työttömyysvakuutusrahaston maksu. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myös vahvistaa työttömyysvakuutusrahastolle ennakkomaksun Eläketurvakeskuksen ja työttömyysvakuutusrahaston yhteisestä esityksestä.

183 §

Kustannusten selvittely

Eläketurvakeskus selvittää kalenterivuositain, miten 3 §:n mukaisten lakien toimeenpanosta huolehtivien eläkelaitosten keskinäisen vastuu 174—181 §:ssä tarkoitetuista kustannuksista ja 182 §:ssä tarkoitettua työttömyysvakuutusrahaston maksusta edellisen kalenterivuoden ajalta jakautuu ottaen huomioon, mitä yksityisten ja julkisten alojen eläkelaitokset ovat 107 ja 109 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena toimiesaan maksaneet toisen eläkelaitoksen vastuulla olevaa eläkettä tai muuta etuutta.

Selvityksen perusteella Eläketurvakeskus määrää eläkelaitokselle hyvityksen niistä kustannuksista, joista jokin muu eläkelaitos tai eläkelaitokset yhteisesti ovat vastuussa, tai 182 §:ssä tarkoitettua maksusta, sekä määrää eläkelaitokselle maksun sen vastuulle tulevasta kustannuksista. Hyvitys ja maksu korkoineen sekä niiden suorittamiseksi mahdollisesti määrättävä ennakko määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön Eläketurvakeskuksen esityksestä vahvistamien vastuunjakoperusteiden mukaan, lukuun ottamatta yksityisten ja julkisten alojen eläkelaitosten välistä kustannusten selvittelyä, jonka osalta noudetaan Eläketurvakeskuksen ja julkisten alojen eläkelaitosten sopimusta kustannusten selvittelystä. Vastuunjakoperusteissa määrätään myös, miten Eläketurvakeskukselle vastuunjaon toimittamisen yhteydessä mahdollisesti muodostunut ylite tai alite otetaan huomioon.

Eläkelaitoksen on perusteissa tai sopimuksessa määrätyn mukaisesti toimitettava Eläketurvakeskukselle 1 momentissa tarkoitettuja selvityksiä varten tarvittavat tiedot Eläketurvakeskuksen määräämässä muodossa ja ajassa. Jos eläkelaitos laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, Eläketurvakeskus arvioi eläkelaitoksen kustannusosuuden. Eläketurvakeskus tarkistaa kustannusosuuden seuraavan selvityksen yhteydessä.

Jos yksityisten alojen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

184 §

Päätös kustannusten jakamisesta

Eläketurvakeskus antaa yksityisten alojen eläkelaitoksille päätöksen 183 §:ssä tarkoitettujen kustannusten jakamisesta. Päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 9 luvussa säädetään.

185 §

Eläkelaitosten sopimisoikeus

Eläkelaitokset voivat yksittäistapauksissa tai toimeenpanon helpottamiseksi sopia kustannusten jaosta toisin kuin tässä luvussa säädetään. Tällöin on noudatettava tässä luvussa olevia periaatteita.

13 luku

Vakuuttamisen valvonta

186 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Eläketurvakeskus valvoo, että työnantaja täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.

Jos työnantaja laiminlyö hänelle 141 tai 142 §:ssä säädetyn velvollisuuden järjestää eläketurva työntekijöilleen, Eläketurvakeskuksen on kehotettava työnantajaa korjaamaan laiminlyöntinsä. Jos työnantaja ei Eläketurvakeskuksen asettamassa määräajassa korjaa laiminlyöntiään, Eläketurvakeskus ottaa työnantajan kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta (*pakkovakuuttaminen*).

Jos työnantaja, joka on järjestänyt työntekijöidensä eläketurvan kahdessa tai useammassa eläkelaitoksessa, on laiminlyönyt eläketurvan järjestämisen osalle työntekijöitään eikä kehotuksesta huolimatta korjaa laiminlyöntiään Eläketurvakeskuksen asettamassa

määräajassa, Eläketurvakeskus voi määrätä, mihin eläkejärjestelyyn vakuuttamatta jätetyt työntekijät on liitettävä.

Jos tilapäinen työnantaja laiminlyö hänelle 141 tai 147 §:ssä säädetty velvollisuutensa, Eläketurvakeskus valitsee työnantajalle eläkelaitoksen, joka määrää ja perii työnantajalta vakuutusmaksun.

Kun Eläketurvakeskus on ottanut 2—4 momentissa tarkoitetun vakuutuksen eläkelaitoksesta, tällä eläkelaitoksella on oikeus perii työnantajalta enintään kaksinkertaiseksi korotettu vakuutusmaksu laiminlyönnin ajalta. Korotettua vakuutusmaksua määrittäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava työnantajalle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta vakuutusmaksusta.

187 §

Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus

Eläkelaitos valvoo, että työnantaja, joka on järjestänyt eläketurvan mainitussa eläkelaitoksessa, täyttää tämän lain mukaiset ilmoittamis- ja vakuuttamisvelvoitteensa.

Eläkelaitos ja Eläketurvakeskus voivat sopia 1 momentin ja 186 §:n 1 momentin mukaisen valvonnan tarkemmasta toimeenpanosta.

188 §

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tarkastusoikeus

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Tarkastettavan työnantajan on esitettävä tarkastuksessa palkkakirjanpitoa, työaikakirjanpitoa sekä esitys- tai tallennus-

muodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastettavan tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen.

Tarkastuksen tekemistä varten Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Työnantajan asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Tarkastuksen työnantajan asunnossa saa suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen.

189 §

Eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen ja väärinkäyttö

Jos:

1) eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi;

2) työeläkevakuutusmaksun välttämiseksi;

3) perusteettoman eläketurvan järjestämiseksi; tai

4) muusta vastaavasta syystä oikeustoi-melle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa, työeläkevakuutusmaksua määrättäessä tai eläkeasiaa käsiteltäessä on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

Jos yrityksessä tapahtuneen järjestelyn il-meisenä tarkoituksena on ollut kiertää työnantajan työkyvyttömyysvastuuta koskevia säännöksiä, eläkelaitos voi määrätä vakuutusmaksun ennen mainittua järjestelyä vallinneen tilanteen mukaan.

190 §

Työeläkevakuutusmaksupetos

Rangaistus työeläkevakuutusmaksupetoksesta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 4 a ja 4 b §:ssä.

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

14 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

191 §

Sovellettavat säännökset

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetua lakia (621/1999; *julkisuuslaki*) sovelletaan eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen siltä osin kuin eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisen vallan käytöstä, sovelletaan eläkelaitoksessa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa julkisuuslain:

- 1) asiakirjasalaisuutta;
- 2) vaitiolovelvollisuutta;
- 3) hyväksikäyttökieltoa;
- 4) salassa pidettäviä asiakirjoja koskevia 22—24 §:ää; ja
- 5) rangaistussäännöksiä sisältävää 35 §:ää.

Sovellettaessa 2 momenttia tietojen luovuttamisesta on voimassa, mitä salassapidosta poikkeamisesta ja sen lakkaamisesta säädetään julkisuuslain 7 luvussa.

Tätä lakia toimeenpantaessa ei sovelleta, mitä vakuutusyhtiölain (1062/1979) 18 luvun 6, 6 b ja 6 c §:ssä, eläkesäätiölain 132, 132 a ja 132 c §:ssä tai vakuutuskassalain 165, 165 a ja 165 c §:ssä säädetään vaitiolovelvollisuudesta ja tietojen luovuttamisesta.

192 §

Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

Myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat

työnantajan taloudellista asemaa, ovat salassa pidettäviä sen lisäksi, mitä säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä.

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tietoja työnantajan tämän lain mukaiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laininlyönnistä toisille yksityisten alojen työeläkelakien mukaista tehtävää hoitaville eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle tämän lain mukaisen vakuuttamisen valvontaa ja toimeenpanoa varten.

193 §

Työntekijän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on annettava työntekijälle tämän pyynnöstä hallussaan olevat työntekijän eläkeoikeutta koskevat tiedot. Asianosaisen tiedonsaantioikeudesta, oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta sekä oikeudesta tarkastaa itsestään rekisteriin talletetut tiedot on muutoin voimassa, mitä julkisuuslaissa ja henkilötietolaissa säädetään.

Eläkelaitoksen on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla tiedot siitä, mistä hänen tietojaan voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

194 §

Työnantajan oikeus saada tietoja

Työnantajalla on oikeus saada eläkelaitokselta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä kirjanpitoaan, palkkahallintoaan ja yrityksen työeläkevakuutusmaksun tarkastamista varten välttämättömät tiedot tämän lain mukaan myönnetystä eläkkeestä ja muut edellä mainittuja tarkoituksia varten välttämättömät tiedot.

195 §

Työnantajan velvollisuus antaa tietoja

Jos käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai kuntoutusasian ratkaisemiseksi tai muuten tämän lain tai Eläketurvakeskuksesta annetun lain mukaisten tehtävien toimeenpanossa tarvitaan tietoja työntekijän työskentelystä ja työolosuhteista tai muista vastaavista seikoista, työnantaja on velvollinen antamaan tiedot eläkelaitokselle, Eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle.

Pyydetessä työnantajalta työntekijän eläke- tai kuntoutusasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja, työnantajalle saa ilman työntekijän suostumusta ilmoittaa vain ne työntekijää koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettyjen tietojen yksilöimiseksi.

196 §

Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista

Eläkelaitos voi eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta vaatia eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia.

197 §

Tiedot eläkkeeseen oikeuttavien palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevista tuloista

Eläkkeeseen oikeuttavan 74 §:ssä tarkoitetun palkattomalta ajalta maksetun etuuden maksaja on velvollinen ilmoittamaan Eläketurvakeskukselle etuuden maksamisvuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun tai Eläketurvakeskuksen ilmoittamaan muuhun ajankohtaan mennessä tiedot maksamansa etuuden saajasta, maksetun etuuden ajankohdasta sekä maksetun etuuden perusteena olevasta tulosta.

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Eläkelaitoksella, Eläketurvakeskuksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada:

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuutamis-, eläke- tai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä tai Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa, EY:n sosiaaliturva-asetuksessa tai sen täytäntöönpanoasetuksessa taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

2) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitetulta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelujen tuottajalta tai hoitolaitokselta pyynnöstä tämän laatima lausunto ja muut edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot eläkkeenhakijan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jollei hakija itse toimita edellä mainittuja tietoja.

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä

186 §:n 1 momentissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Eläketurvakeskuksella on lisäksi oikeus saada mainittua tarkoitusta varten veroviranomaisilta joukkotietoina palkkaa tai muuta vastiketta työntekijöille maksaneiden työnantajien nimet, yritys- ja yhteisötunnukset tai työnantajien henkilötunnukset, yhteystiedot ja vuosi-ilmoitukset tai vuosi-ilmoituksia vastaavat tiedot, toimialat sekä tiedot näiden työnantajien työstä maksamista vastikkeista ja niihin liittyvistä työnantajasuorituksista.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada 1 momentissa tarkoitetut tiedot, vaikka se ei olisi tietopyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia työnantajia tai vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä. Lisäksi Eläketurvakeskuksella on oikeus saada edellä mainitut joukkotiedot, vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu. Valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

200 §

Eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada 187—189 §:ssä tarkoitettua valvontaa varten välttämättömät tiedot toisilta työeläkelakien mukaista tehtävää hoitavilta eläkelaitoksilta ja Eläketurvakeskukselta.

201 §

Tiedot eläkevastuun täydennyskertoimen laskemiseksi

Eläketurvakeskuksella on oikeus määrää-

mässään ajassa ja muodossa salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada eläkelaitokselta eläkevastuun täydennyskertoimen laskemiseksi tarvittavat tiedot eläkelaitoksen vastuvelasta ja toimintapääomasta.

202 §

Tietojen maksuttomuus

Eläkelaitoksella, Eläketurvakeskuksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada maksutta ne tiedot, jotka niillä on tämän lain mukaan oikeus saada. Jos tiedot tarvitaan tiettyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

203 §

Tietojen antaminen vakuutusyrittäjäryhmän sisällä

Työeläkevakuutusyhtiöllä ja sen asiamiehellä on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus luovuttaa samaan vakuutusyhtiölain 14 b luvussa tarkoitettuun vakuutusyrittäjäryhmään tai vakuutusyhtiölain 18 luvun 6 b §:n 2 momentissa tarkoitettuun taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalle toiselle yritykselle sellaisia vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tämän lain mukaisten tehtävien hoitamista varten.

Työeläkevakuutusyhtiö voi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä luovuttaa 1 momentissa tarkoitettulle toiselle yritykselle asiakaspalvelua, asiakassuhteen hoitoa ja muuta asiakashallintaa varten tarpeelliset tiedot. Tällaisia ovat tiedot työnantajan tai yrittäjän nimestä, henkilö-, yritys- ja yhteisötunnuksesta sekä asiakastunnuksesta, tiedot yhteydenpitoa varten, tiedot yrityksen omistussuhteista ja va-

kuutusjärjestelystä, palkkasummasta sekä näihin tietoihin rinnastettavat, asiakashallintaan liittyvät tiedot.

Mitä tässä laissa säädetään salassapitovelvollisuudesta ja sen rikkomisesta, koskee myös niitä, jotka ovat saaneet salassa pidettäviä tietoja tämän pykälän perusteella.

204 §

Tietojen antaminen vapaaehtoista ryhmälisäeläketurvaa varten

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle työntekijöiden nimet ja osoitteet, henkilötunnukset, tiedot eläkkeiden määrästä ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä sekä muut alla mainittua tarkoitusta varten välttämättömät tiedot:

1) tämän lain mukaiseen eläketurvaan liittyvän rekisteröimättömän vapaaehtoisen ryhmälisäeläketurvan jatkuvaa hoitamista varten;

2) uuden ryhmälisäeläketurvan ehtojen sopeuttamista varten, jos aikaisempi lisäeläketurva työnantajan aloitteesta lopetetaan ja korvataan vastaavanlaisella uudella lisäeläketurvalla; uuden lisäeläketurvavakuutuksen antajan on tällöin esitettävä Eläketurvakeskukselle selvitys siitä, että uusi lisäeläketurva merkitsee aikaisemman lisäeläketurvan korvaamista uudella;

3) uuden järjestettävän lisäeläketurvan lopullisen sisällön määrittämistä varten; edellytyksenä on kuitenkin, että henkivakuutusyhtiö, eläkekassa tai eläkesäätiö on huolehtinut siitä, että lisäeläkejärjestelyn piiriin kuuluville työntekijöille on vakuutus sopimuksen tai eläkejärjestelyn tultua hyväksytyksi asianmukaisesti selvitetty henkivakuutusyhtiön, eläkekassan tai eläkesäätiön mahdollisuus saada tarvittavat tiedot ja ettei työntekijä nimenomaisesti ole kieltäytynyt lisäeläkejärjestelystä tai kieltänyt antamasta tietojaan.

Uuden lisäeläketurvan järjestäjää haettaessa eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle lisäeläketurvan ja sen kustannusten määrittelemistä varten tiedot työntekijöiden työsuhteista, eläkeoikeuksista, ikä- ja sukupuolijakaumasta ja eläkkeen määrään vaikuttavista tekijöistä.

205 §

Tietojen antaminen rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja ministeriölle, verohallinnolle ja sellaiselle lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvauteen tämän lain mukainen eläke vaikuttaa.

Annettavia tietoja ovat tämän lain mukaista eläkettä saavan tai saaneen henkilön:

- 1) henkilötunnus ja muut yksilöintitiedot;
- 2) tiedot maksetuista eläkkeistä;
- 3) tiedot työnantajasta; ja
- 4) muut näihin rinnastettavat tiedot, jotka ovat välttämättömiä sosiaaliturvaan kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi tehtävää henkilötietojen yhdistämistä ja muuta kertaluonteista valvontatoimintaa varten.

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa tarkoitettu oikeus antaa 2 momentissa mainittuja tietoja myös poliisi- ja syyttäväviranomaiselle siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä rikosten selvittämistä ja syytteen esittämistä varten.

Tässä pykälässä tarkoitetuissa tilanteissa ei kuitenkaan saa antaa työntekijän terveydentilaa koskevia tietoja tai tietoja, jotka ovat tarkoitettut kuvaamaan työntekijän sosiaalihuollon tarpeen perusteita.

206 §

Tietojen antaminen viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

1) asianomaiselle viranomaiselle ja toimielimelle ne tiedot, jotka ovat välttämättömiä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanossa;

2) verohallinnolle tiedot, jotka ovat välttämättömiä sille ennakoperintälaissa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi silloin, kun on aihetta epäillä, että työnantaja ei ole täyttänyt ennakonpidätysvelvollisuuttaan;

3) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle sellaiset tiedot työnantajan tähän lakiin perustuvasta ulosottokelpoisesta työeläkevakuutusmaksusaatavasta, jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin.

207 §

Tietojen antaminen työntekijäin ryhmähenkivakuutusta varten

Työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen korvaustoimintaa henkivakuutus- ja tapaturmavakuutusyhtiöiden valtuuttamana hoitavalla työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolilla ja maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä Eläketurvakeskukselta tämän lain mukaisessa työsuhteessa työskennelleiden, kuolleiden työntekijöiden nimet, henkilötunnukset ja kuolinpäivät, heidän edunsaajiensa nimet ja henkilötunnukset sekä muut vastaavat tiedot, joita tarvitaan ryhmähenkivakuutuksen vakuutussumman myöntöedellytysten täyttämistä ratkaistaessa.

Myös Valtiokonttorilla ja kunnallisella eläkelaitoksella on oikeus saada Eläketurvakeskukselta salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä 1 momentissa tarkoitetut tiedot ryhmähenkivakuutusta vastaavan taloudellisen tuen käsittelemiseksi.

208 §

Tietojen luovuttaminen eteenpäin

Sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäynnösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta saadut eläkettä, eläkeoikeutta tai vakuuttamista koskevat tiedot Kansaneläkelaitokselle tai muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella.

Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa mainittu oikeus antaa 195 §:n nojalla työnantajalta saamansa tiedot ja 198 §:n nojalla työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, vero- ja muulta viranomaiselta sekä muulta julkisuuslain soveltamisalaan kuulualta taholta saamansa tiedot julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville sellaisille eläkelaitoksille, joilla on oikeus saada nämä tiedot lain perusteella mainittujen tietojen antajilta tai Eläketurvakeskukselta.

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on ennen 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen antamista sovittava julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivien eläkelaitosten kanssa siitä, mitä edellä tarkoitetuista tiedoista voidaan luovuttaa edelleen ja kenelle niitä voidaan edelleen luovuttaa.

209 §

Tietojen eteenpäin luovuttajan vastuu

Ennen kuin eläkelaitos tai Eläketurvakeskus luovuttaa tietoja eteenpäin, sen on varmistettava, että tietojen saajalla on lain

mukaan oikeus saada luovutettavat tiedot niiden alkuperäiseltä antajalta.

Eläkelaitos tai Eläketurvakeskus, joka luovuttaa tässä luvussa säädettyillä perusteilla tietoja eteenpäin, on vastuussa siitä, että luovutettavien tietojen sisältö vastaa tietojen antajalta saatuja tietoja.

210 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Eläketurvakeskuksella ja sen suostumuksella eläkelaitoksella on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa:

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilörekisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joita sillä on 206 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) Kansaneläkelaitokselle sekä muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta eläkettä, eläkeoikeutta ja vakuuttamista koskevat tiedot 208 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin; ja

4) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle 204 §:ssä tarkoitettujen ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin.

Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa säädetyn lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, Valtiokonttorille tai kunnalliselle eläkelaitokselle 207 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin ja julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 208 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata julkisten alojen työeläkelakien toimeen-

panosta huolehtivilta eläkelaitoksilta saatujen tietojen antamiseksi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai tietojen antamiseksi julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vain, jos tästä on 208 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

15 luku

Erinäisiä määräyksiä

211 §

Työntekijöiden ja työnantajien neuvonta

Ensisijainen vastuu tämän lain soveltamisalaan kuuluvien asioiden neuvonnasta on sillä eläkelaitoksella, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijänsä eläketurvan.

212 §

Eläkelaitosten yhteistyö

Eläkelaitosten on toimittava yhteistyössä tilastotietojen kokoamisessa ja muissa työeläkelakien toimeenpanoon ja kehittämiseen liittyvissä asioissa.

213 §

Korvaus erityisistä palveluista

Eläkelaitos voi periä työnantajalta korvauksen työnantajan pyynnöstä antamistaan erityisistä palveluista.

214 §

Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä

Jos työntekijä on työskennellyt kahdessa tai

useammassa EU- tai ETA-maassa ja hän hakee kansaneläkettä, hänellä on oikeus pyynnöstä saada päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle hänen kansaneläkkeensä laskemista varten.

215 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Työntekijällä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään.

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan tämän lain säännöksiä siltä osin kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

216 §

Virka-apu

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus kuulusteluttaa todistajia käräjäoikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisten pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

217 §

Esteellisyys

Sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003) 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkelaitoksessa eläketurvan järjestänyttä työnantajaa tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää taikka yrittäjää.

218 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on säilytettävä tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaisissa (831/1994) säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt säilytettäväksi mainittuja asiakirjoja pysyvästi, eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen on säilytettävä:

1) vakuutushakemus, vakuutuskirja, vakuutuksen irtisanomisilmoitus ja muut niihin rinnastettavat vakuutuksen voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot, eläkehakemus, lääkärinlausunnot ja -kannanotot ja muut eläkkeensaajan terveydentilaa, työ- ja toimintakykyä, kuntouttamismahdollisuuksia sekä maksettuja ja evätyjä etuuksia koskevat lausunnot, tutkimustulokset, selvitykset ja muut niihin rinnastettavat asiakirjat ja tiedot, eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen vaikuttavat tulotiedot sekä eläkelaitoksen eläkettä koskevat päätökset sadan vuoden ajan;

2) valitusasiaa koskevat asiakirjat 50 vuoden ajan, jollei niitä ole edellä 1 kohdan mukaan säilytettävä tätä pidempää aikaa;

3) asiakirjat, jotka koskevat työnantajan yritystoiminnan omistussuhteita, vakuutus-

maksun määrittämiseen tarvittavia työntekijöiden palkkatietoja, työnantajan työkyvyttömyyseläketilastoja, vakuutusmaksulaskelmia ja -perusteita, vakuutusmaksun perintää, etuuksien maksamiskieltoa koskevia viranomaisten ja vakuutuslaitosten ilmoituksia, vakuutuslaitosten takautumisoikeutta sekä soveltua vuosityöansiota varten saatuja vakuutuksenottajien verotietoja 10 vuoden ajan;

4) muut tämän lain mukaista toimintaa koskevat asiakirjat kuuden vuoden ajan.

Asiakirjojen ja tietojen säilytysaika alkaa siitä, kun vakuutus- tai eläkehakemus on saapunut eläkelaitokseen tai kun asia on muulla tavoin tullut eläkelaitoksessa tai Eläketurvakeskuksessa vireille.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää sellaisesta asiakirjojen ja tietojen tallennusmenetelmästä, jolla luotettavasti säilytetään asiakirjojen ja tietojen asiasisältö. Tällä tavoin tallennettuina niiden katsotaan vastaavan alkuperäisiä, jollei muuta näytetä.

219 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 396

Työntekijän eläkelain voimaanpanolaki

Annettu Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Työntekijän eläkelaki (395/2006) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Sitä sovelletaan lain soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa tehtyyn työhön lain voimaantulosta lukien.

Työntekijän eläkelakia sovelletaan myös ennen 1 päivää tammikuuta 2007 myönnettyyn työntekijäin eläkelain (395/1961), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962) ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985) mukaiseen eläkkeeseen. Jos ennen 1 päivää tammikuuta 2007 myönnettyä eläkettä määrättäessä kuitenkin on noudatettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleita säännöksiä, noudatetaan, mitä 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaan tulleen työntekijäin eläkelain, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain muuttamisesta annettujen lakien (634—636/2003, 885/2004, 887/2004 ja 889/2004) voimaantulosäännöksissä ja näiden lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa (886/2004, 888/2004 ja 890/2004) säädetään.

2 §

Tällä lailla kumotaan seuraavat lait niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

- 1) työntekijäin eläkelaki;
- 2) lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaki;
- 3) taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaki;

4) laki työeläkekassan muuttamisesta keskinäiseksi työeläkevakuutusyhtiöksi (255/2003); ja

5) laki taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaisen eläkekassan sulautumisesta työeläkekassan muuttamisesta keskinäiseksi työeläkevakuutusyhtiöksi annetun lain mukaiseen työeläkevakuutusyhtiöön (14/2004).

Jos muussa laissa, sen nojalla annetussa säännöksessä tai Euroopan yhteisöjen säädöksissä viitataan työntekijäin eläkelakiin, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakiin tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakiin, viittaus tarkoittaa työntekijän eläkelain mukaisia vastaavia säännöksiä, jollei työntekijän eläkelaista tai tästä laista muuta johdu.

3 §

Tässä laissa tarkoitetaan työsuhde-eläkelaeilla työntekijäin eläkelakia, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelakia ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelakia.

Tässä laissa tarkoitetaan TEL-lailla 8 päivänä heinäkuuta 1961 annettua työntekijäin eläkelakia siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

4 §

TEL-lain mukaisen vakuutuksen katsotaan muuttuneen työntekijän eläkelain voimaan tullessa sen 142 §:ssä tarkoitetuksi vakuutukseksi.

HE 45/2005
StVM 5/2006
EV 20/2006

Jos työnantajan vakuuttamat lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaiset ansiot ovat vuonna 2006 kuuden kuukauden yhtäjaksoisella ajalla vähintään 6 000 euroa, katsotaan niiden työntekijöiden, joille työnantajan olisi ollut järjestettävä mainittujen lakien mukainen eläketurva vuonna 2006 lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 1 §:n nojalla, kuuluvan vuonna 2007 työntekijän eläkelain mukaiseen vakuutussovimukseen, jonka vakuutuksenantajana on Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera (Etera).

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin työntekijän eläkelain mukaisiin vakuutuksiin sovelletaan työntekijän eläkelain mukaisia vakuutusehtoja. Vakuutuksenottaja voi kuitenkin kirjallisesti irtisanoa työntekijän eläkelain voimaantulovuonna vakuutuksen päättymään kesä-, syys- tai joulukuun viimeisenä päivänä. Irtisanomisen on tapahduttava viimeistään kolme kuukautta ennen vakuutuksen päättymispäivää.

Valtioneuvoston työeläkevakuutusyhtiölle myöntämä työsuhde-eläkelakien mukaisen toiminnan harjoittamista koskeva toimilupa muuttuu työntekijän eläkelain voimaan tullessa työsuhde-eläkelakien osalta työntekijän eläkelain mukaista toimintaa koskevaksi toimiluvaksi. Työntekijän eläkelaisissa tarkoitettujen vakuutuskassan ja eläkesäätiön sääntöjen mukainen TEL-lain alainen vakuutustoiminta muuttuu työntekijän eläkelain tultua voimaan työntekijän eläkelain mukaiseksi vakuutustoitinnaksi.

5 §

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Eteralle maksettavaksi työkyvyttömyyseläkemenon täydennysmäärän muita työeläkevakuutusyhtiöitä korkeamman työkyvyttömyyseläkemenon tasaamiseksi.

Täydennysmäärä on osuus, jolla Eteran tasointuvastuun työkyvyttömyyseläkeosa alittaa tason, joka on 70 prosenttia muiden työeläkevakuutusyhtiöiden tasointuvastuiden

työkyvyttömyyseläkeosien keskimäärästä laskettuna vakuutetuista palkoista.

Eläkelaitokset ovat yhteisesti vastuussa maksetusta täydennysmäärästä siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:n 2 momentissa säädetään.

Eteran vastuuvelka lasketaan 31 päivänä joulukuuta 2006 ja siitä lähtien vuosittain ennen tämän lain voimaantuloa kertyneen lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen vanhuuseläkkeen rahastoidun osan ja siihen myöhemmin tehtävien täydennysten osalta kyseisen vakuutuskannan kuolleisuuteen perustuvan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman erityisen kuolevuusperusteen mukaan. Tämän perusteen ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin perusteella vahvistettujen perusteiden mukaan 31 päivälle joulukuuta 2006 laskettujen vastaisten ja alkaneiden vanhuuseläkevastuuvelkojen erotus siirretään, siltä osin kuin sitä ei ole käytetty muihin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisiin vastuisiin, osaksi Eteran tasointuvastuun työkyvyttömyyseläkeosaa. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Eteralle laskuperusteet, joiden mukaan lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 3 momentin mukaisesti 31 päivänä joulukuuta 2006 lasketusta vastuuvelasta erotetaan vastuuvelan eri osat ja toimintapääomaan kuuluva osa siten, että nämä laskuperusteet vastaavat muiden työeläkevakuutusyhtiöiden noudattamaa laskuperusterakennetta ja turvaavuutta.

Jos 4 momentissa tarkoitettu erityinen kuolevuusperuste tuottaa merkittävästi ylijäämää, se on käytettävä työntekijän eläkelain 179 §:n mukaisten yhteisesti kustannettavien etuuksien kustantamiseen. Jos erityinen kuolevuusperuste tuottaa merkittävästi alijäämää, työeläkelaitokset vastaavat siitä yhteisesti työntekijän eläkelain 179 §:n 2 momentin mukaisesti.

Vahvistettaessa vakuutusmaksun perusteita työntekijän eläkelain 168 §:n 1 momentin mukaisesti Eteran tasointuvastuun työkyvyttömyyseläkeosa ja 2 momentissa tarkoitettu täydennysmäärä otetaan huomioon vakuutusmaksun turvaavuuteen vaikuttavana tekijänä.

Täydennysmäärän laskuperusteet vahvistetaan työntekijän eläkelain 168 §:n mukaisesti.

6 §

Työsuhde-eläkelakien mukaisen työeläkevakuutuksen korjauksista aiheutuvia maksuja voidaan periä tai laskea vain, kun työsuhde-eläkelakien mukaisia eläkkeeseen oikeuttavia ansioita muutetaan saadun selvityksen perusteella lopullisen vakuutusmaksun määräämisen jälkeen. Perittävä tai laskettava maksu voidaan käyttää kokonaisuudessaan työntekijän eläkelain 179 §:n mukaisiin yhteisesti kustannettavien etuuksien kustannuksiin. Vakuutusmaksuja korjataan vain siltä ajalta, jolta eläkelaitoksella on vielä oikeus periä vakuutusmaksu työnantajalta. Korjauksessa käytettävistä maksukertomista, maksun korjauksesta ja muista vastaavista seikoista määrätään sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa tai asetuksella antamissa laskuperusteissa.

7 §

Mitä työntekijän eläkelain 37 ja 107—111 §:ssä säädetään viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä, ei sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työtai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea ja hän hakee uutta eläkettä tai hänelle aikaisemmin myönnetyn eläkkeen jatkamista. Mainittuja säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnettyä ja sittemmin keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen. Jos edunjättäjä sai kuollessaan sellaista eläkettä, johon ei ole sovellettu tämän pykälän ensimmäisessä virkkeessä mainittuja säännöksiä, niitä ei sovelleta myöskään hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen.

8 §

Työntekijän eläkelain 75 §:ssä tarkoitettu eläkeote lähetetään työntekijälle ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2008. Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada pyynnöstä tieto rekisteröidyistä työansioistaan jo vuonna 2007.

Työntekijän eläkelain 75 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua viiden vuoden määräaika-kaa sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen.

Vuonna 2008 lähetettävällä työntekijän eläkeotteella on tiedot työntekijän eläkelain 75 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja työansioista ja etuuksista kymmeneltä eläkeotteen lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta, vuonna 2009 vastaavat tiedot ovat yhdeksältä, vuonna 2010 kahdeksalta, vuonna 2011 seitsemältä ja vuonna 2012 kuudelta eläkeotteen lähettämistä edeltävältä vuodelta. Työntekijän eläkelain 75 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan ilmoiteta eläkeotteella aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien.

Jos työntekijän eläkelain 75 §:n 4 momentin mukaiset, työntekijän riidattomasti osoittamat työansiot on ansaittu ennen vuotta 2005, eläke määräytyy näistä ansioista niiden ansaintavuonna voimassa olevien työsuhde-eläkelakien mukaisesti. Eläke määräytyy samalla tavoin myös sellaisista työntekijän riidattomasti osoittamista työansioista, jotka on ansaittu ennen vuotta 2006, jos työntekijälle tulee määrättäväksi työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläke tämän lain 26 §:n 2 momentin mukaisesti.

9 §

Työntekijän eläkelain 75 §:n 3 ja 4 momentin, 125 §:n ja 126 §:n 4 momentin sekä 158 ja 162 §:n mukaista viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Vuosina 2007 ja 2008 mainittu vanhentumisaika on kymmenen vuotta, vuonna 2009 yhdeksän, vuonna 2010 kahdeksan, vuonna 2011 seitsemän ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Mainittuja vanhentumisaikoja laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijän eläkelain tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläke-

lain mukaista vakuutusmaksua ei kuitenkaan määrätä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 4 momentin ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaiselta viideltä kalenterivuodelta vuoden 2007 alusta lukien.

10 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus lisätään ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Kertakorotus lisätään myös sellaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Tällöin kertakorotus lisätään sen korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa työntekijän ikää vuoden 2010 alussa, edellyttäen, että työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta on tuolloin kulunut vähintään viisi kalenterivuotta.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen TEL-lain 8 ja 8 a §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen. Jos perhe-eläke määrätään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaan, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden TEL-lain 8 ja 8 a §:n mukaan yhteensovitettuun perhe-eläkkeeseen.

11 §

Vuonna 2010 ja sen jälkeen alkavat vanhuuseläkkeet muunnetaan elinaikakertolimella työntekijän eläkelain 82 §:n mukaisesti. Elin-aikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran vuodelle 2009.

12 §

Työntekijän eläkelain 140 §:ää sovelletaan poistohakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

13 §

Jos eläketapahtuma sattuu vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon vuosiansioksi muutettuna se eläkepalkka, jonka perusteella tulevan ajan eläke-

osuus olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin työntekijän eläkelain 76—78 §:ssä säädetään. Tällöin tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma sattuu vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin työntekijän eläkelain 68 ja 76—78 §:ssä sekä 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella. Työntekijän eläkelain 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua ansioedellytystä määrättäessä otetaan huomioon työansioita kuntoutushakemuksen vireille tuloa edeltävän viiden kalenterivuoden ajalta.

14 §

Ennen vuotta 2005 päättyneen tai TEL-lain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti päätetyn työsuhteen eläkepalkka voidaan harkinnanvaraisesti tarkistaa työntekijän hakemuksesta ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen TEL-lain 7 d §:n mukaan ja ennen vuotta 1996 päättyneen työsuhteen eläkepalkka TEL-lain muuttamisesta annetun lain (1482/1995) voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan. Edellytyksenä tarkistamiselle on, että eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista koskeva työntekijän hakemus tulee eläkelaitokseen viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2011.

15 §

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 2005 alkanut ja 1 päivänä tammikuuta 2005 jatkunut TEL-lain mukainen työsuhte jatkuu yhdenjaksoisena eläketapahtumaan saakka ja eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2012, eläke lasketaan sekä ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen TEL-lain säännösten mukaan että työntekijän eläkelain säännösten mukaan. Eläkettä määrättäessä työsuhteen ei tällöin katsota katkenneen 1 päivänä tammikuuta 2005. Eläkettä laskettaessa sovelletaan myös TEL-lain 2, 5, 5 a, 6, 7, 7 c ja 7 d §:n sekä 9 §:n 2 momentin säännöksiä sellaisina kuin ne olivat voimassa

ennen 1 päivää tammikuuta 2005. Jos työsuhteesta TEL-lain ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan laskettu eläke on suurempi kuin työntekijän eläkelain mukaan laskettu eläke, erotus lisätään työntekijän eläkelain mukaan laskettuun eläkkeeseen. Tämä ei kuitenkaan koske osa-aikaeläkettä eikä ennen vuotta 1947 syntyneelle henkilölle myönnetyn osa-aikaeläkkeen jälkeen myönnettävää muuta eläkettä.

Jos työnantajalla on palveluksessaan työntekijöitä, joihin sovelletaan 1 momenttia tai joiden työttömyyseläke määräytyy TEL-lain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan ennen vuotta 2005 voimassa olleiden säännösten mukaan, työnantajan on ilmoitettava näiden työntekijöidensä osalta eläkelaitokselle työntekijän eläkelain 144 §:ssä säädettyjen tietojen lisäksi työsuhteiden alkamis- ja päättymisaikatiedot. Eläkelaitokset ja Eläketurvakeskus valvovat tietojen ilmoittamista ja niiden paikkansa pitävyyttä.

16 §

Jos työntekijä, jonka hakemus eläkkeen maksamisesta ulkomaille on hylätty ennen 1 päivää tammikuuta 2003 voimassa olleen TEL-lain 9 a §:n nojalla, hakee eläkkeensä maksamista ulkomaille uudelleen, eläkkeestä maksetaan ulkomaille uuden hakemuksen saapumisen jälkeen erääntyneet erät.

17 §

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1982 alkanutta ja yhdenjaksoisesti jatkunutta osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien.

18 §

Ennen 1 päivää heinäkuuta vuonna 1990 kuolleen edunjättäjän jälkeen perhe-eläkettä saavalla pitkäaikaisesti työkyvyttömällä lapsella on oikeus saada perhe-eläkettä niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu. Perhe-eläkkeen maksamisen jatkami-

nen sen jälkeen, kun lapsi täyttää 18 vuotta, edellyttää eri hakemusta.

Täysorvon lisää saavan perhe-eläkkeen saajan oikeus täysorvon lisään määräytyy ennen työntekijän eläkelain voimaantuloa voimassa olevien työsuhte-eläkelakien mukaisesti silloinkin, kun perhe-eläkkeen määrä tulee tarkistettavaksi työntekijän eläkelain tultua voimaan.

19 §

Oikeus leskeneläkkeeseen on 1 päivänä heinäkuuta 1950 tai sitä ennen syntyneellä leskellä siten kuin työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (100/1990) voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädetään.

20 §

Lesken uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä aletaan maksaa lesken hakemuksesta uudelleen ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olevan TEL-lain 4 b §:n 2 momentin mukaisesti, jos lesken uusi avioliitto purkautuu ennen työntekijän eläkelain voimaantuloa ja hakemus uudelleen maksamisesta toimitetaan eläkelaitokselle kuuden kuukauden kuluessa työntekijän eläkelain voimaantulosta.

21 §

Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva tulevan ajan ansioiden edellytys täyttyy, kun työntekijän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen TEL-lain 6 a ja 6 b §:n mukaisena.

22 §

Jos työntekijä on työskennellyt Suomessa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, työntekijän eläkelain 64 §:n 3 momentissa tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen työsuhteen palkan perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika tai sitä vastaava ansio ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhte-eläkelakien perusteella.

23 §

Eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2007, sovelletaan ennen 1 päivää tammikuuta 2007 voimassa olevaa TEL-lain 8 §:n 6 momenttia myös työntekijän eläkelain voimaantulon jälkeen.

Työntekijän eläkelain mukaisesta eläkkeestä ei vähennetä sellaista sotilasvammalain (404/1948) mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan.

24 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;
- 2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä; ja
- 3) työntekijän eläkelain 92 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

25 §

Työnantajalla on oikeus saada päätös siitä, miltä ajalta ennen vuotta 1945 syntyneen työntekijän työansiot ja TEL-lain mukaisessa, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 alkaneessa ja 1 päivänä tammikuuta 2005 jatkuneessa työsuhteessa olevan työntekijän työansiot on vakuutettava työntekijän eläkelain mukaan. Päätöksen antaa se eläkelaitos, jossa työnantaja on järjestänyt työntekijän eläketurvan.

26 §

Eläke, jonka eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, määräytyy ennen vuotta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti, jollei mainittujen lakien muuttamisesta annettujen lakien (885/2004, 887/2004 ja 889/2004) voimaantulosäännöksistä ja näiden lakien voimaantulosäännösten muuttami-

sesta annetuista laeista (886/2004, 888/2004 ja 890/2004) muuta johdu.

Sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, sovelletaan 31 päivään joulukuuta 2004 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien säännöksiä. Jos kuitenkin työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijaan vanhuuseläke ansaitun suuruisena. Jos työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 3 §:ssä säädetyn ensisijaisuusajan täyttymistä, työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjäntäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden työsuhde-eläkelakien mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä mainittujen lakien mukaisesti. Tällöin yhteensovitusraja laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

27 §

Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän osa-aikaeläkkeeseen ja sen jälkeen myönnettävään vanhuuseläkkeeseen sovelletaan, mitä TEL-lain 4 §:n 2 momentissa, 4 f §:n 1 momentin johdantokappaleessa, 4 g §:n 2 momentissa sekä 5 §:n 4 momentissa, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, sekä 5 §:n 6 momentissa, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2002, säädetään. Tällaisella työntekijällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 60 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Varhennusvähennys tehdään 65 vuoden iästä eläkkeen alkamiseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen TEL-lain 5 a §:n 2 momentissa mainittujen varhennuskertoimien mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulla työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 63 vuotta täytettyään. Jos kui-

tenkin työntekijä jatkaa osa-aikatyössä 65 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Tällöin työansioista karttuu eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana. Jos osa-aikatyöstä karttunut vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, lykätyä eläkkeen osaa korotetaan siten kuin työntekijän eläkelain 12 §:n 4 momentissa säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun myönnetään uutta eläkettä sellaisen osa-aikaeläkkeen jälkeen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2005.

28 §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin työntekijän eläkelain voimaan tullessa voimassa olevien työsuhde-eläkelakien, niiden muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksissä ja mainittujen voimaantulosäännösten muuttamisesta annetuissa laeissa säädetään. Muilta osin työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain voimaan tullessa voimassa olevan TEL-lain 4 c §:ssä, 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 3 momentissa ja 17 b §:n 3 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyy samalla tavoin kuin se määräytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Tällöin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa ansiot otetaan huomioon 31 päivään joulukuuta 2006 saakka.

29 §

Jos työntekijällä ei ole työntekijän eläkelain alaista työskentelyä, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijä on työskennellyt työntekijän eläkelain mukaisessa työsuhteessa ja hänen tästä työskentelystä saamansa työansiot ovat vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaavat eläkelaitokset yhteisesti siten kuin työntekijän eläkelain 179 §:ssä säädetään. Eläkelaitokset vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on työntekijän eläkelain mukaisia työansioita vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa se eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 28 §:n 2 momentin perusteella.

Työttömyyseläkettä koskevat laskuperusteet, jotka sisältyvät työntekijän eläkelain 166 §:ssä tarkoitettuihin laskuperusteisiin, voidaan laatia siten, että työnantajan toteutunut työttömyyseläkemenot otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

30 §

Työntekijällä, jolla on TEL-lain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 18 ja 19 momentin sekä mainitun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (886/2004) voimaantulosäännöksen 20 momentin mukaan oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä, on oikeus saada myös työntekijän eläkelain mukainen vanhuuseläke 62 vuotta alemmassa iässä. Eläkkeen muuttamisesta vastaamaan 62 vuotta alemmaa ikää säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

Vanhuuseläke muunnetaan vanhuuseläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jos vanhuuseläke alkaa ennen sitä vuotta, jona työntekijä täyttää 62 vuotta. Vastaavasti, jos työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ennen sitä vuotta, jona työntekijä täyttää 62 vuotta, eläke tarkistetaan sille vuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella, jolloin työntekijän eläke muuttui vanhuuseläkkeeksi.

31 §

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada 8 §:n 4 momentissa ja 26—28 §:ssä tarkoitetun eläkeen laskemista varten TEL-lain 6 a §:n mukaisen eläkkeeseen oikeuttavan tulevan ajan oikeuden määrittelyä sekä TEL-lain 7 f §:n mukaisen työeläkelisän laskemista varten välttämättömät tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen etuuskien myöntäjän tai maksajan on annettava tiedot Eläketurvakeskukselle sen määräämällä tavalla kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden toukokuun loppuun tai muuhun Eläketurvakeskuksen kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

32 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän lain 5 §:n 4 momenttia sovelletaan 31 päivästä joulukuuta 2006 lukien.

Tämä lain 4 §:n 2 momentissa ja 29 §:n 2 ja 3 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

Edellä 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua täydennysmäärää ei vahvisteta enää sen jälkeen, kun Eteran työkyvyttömyyseläkemenon ei ole kolmen peräkkäisen vuoden keskiarvona laskettuna ylittänyt muiden työeläkeva-

kuutusyhtiöiden keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemenoa 0,3 prosenttiyksiköllä laskettuna vakuutetuista palkoista. Jos Eteran tasoisuustuun työkyvyttömyyseläkeosa tällöin ylittää muiden työeläkevakuutusyhtiöiden tasoisuustuun keskimääräisen työkyvyttömyyseläkeosan laskettuna vakuutetuista palkoista enemmän kuin 30 prosentilla, ylittävä osa käytetään työntekijän eläkelain 179 §:n mukaisten yhteisesti kustannettavien etuuksien kustantamiseen. Edellä mainittu kolmen peräkkäisen vuoden keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemenon lasketaan ensimmäisen kerran vuonna 2014 vuosien 2011—2013 työkyvyttömyyseläkemenojen keskiarvona.

Työnantajan työntekijöilleen ennen tämän lain voimaantuloa järjestämään lisäeläketurvaan sovelletaan edelleen, mitä ennen 1 päivää tammikuuta 2007 voimassa olevassa TEL-lain 11 §:ssä ja sen nojalla annetuissa alemmanasteisissa säädöksissä sekä TEL-lain muuttamisesta annettujen lakien (1482/1995, 1263/1999 ja 634/2003) voimaantulosäännöksissä säädetään.

TEL-lain mukaista vähimmäisturva koskevaan eläkejärjestelyyn, johon työnantaja on sisällyttänyt itsensä TEL-lain 1 §:n 3 momentin mukaisesti, sellaisena kuin se on 8 päivänä heinäkuuta 1961 (395/1961) ja 16 päivänä joulukuuta 1966 (639/1966) annetuissa laeissa, sovelletaan sosiaali- ja terveysministeriön 28 päivänä joulukuuta 2004 vahvistamia työnantajan eläkevakuutuksen vapaakirjan ehtoja ja perusteita.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 397

L a k i**Eläketurvakeskuksesta**

Annettu Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §*Eläketurvakeskus*

Eläketurvakeskus on työntekijän eläke-laissa (395/2006), yrittäjien eläkelaislaissa (468/1969), maatalousyrittäjien eläkelaislaissa (467/1969) ja merimieseläkelaislaissa (72/1956) tarkoitetun yksityisten alojen työeläketurvan toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselin.

Eläketurvakeskus toimii yhteiselimenä myös työntekijän eläkelain 3 §:n 2 momentissa mainittujen julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta vastaaville työeläkelaitoksille siten kuin tässä tai muussa laissa säädetään.

2 §*Eläketurvakeskuksen tehtävät*

Eläketurvakeskuksen tulee:

1) edistää yksityisten alojen työeläketurvan toimeenpanoa ja kehittämistä tekemällä esityksiä ja selvityksiä sekä antamalla viranomaisille lausuntoja yksityisten alojen työntekijöiden ja yrittäjien eläketurvaa tai sen kehittämistä koskevista asioista;

2) harjoittaa toimialaansa kuuluvaa tilasto- ja tutkimustoimintaa;

3) edistää eläkelaitosten keskinäistä yhteistyötä eläkelaitosten yhteistoimintaa edellyttävissä tehtävissä ja hoitaa eläkelaitosten yhteistoimintaan liittyviä tehtäviä;

4) edistää työeläkelaitosten yhteistyötä muiden laitosten ja viranomaisten välillä;

5) huolehtia laissa sille määrättyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavista rekistereistä ja työeläkelaitosten työeläkelakien mukaista toimintaa varten tarvitsemien tietojen saatavuudesta;

6) antaa eläkelaitoksille suosituksia yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi yksityisten alojen työeläkelakien, niiden nojalla annettujen asetusten ja muiden määräysten soveltamisesta; sekä

7) tiedottaa ja antaa neuvontaa työeläkeistä ottaen kuitenkin huomioon, mitä työntekijän eläkelain 211 §:ssä säädetään.

Eläketurvakeskuksen tehtävänä on:

1) valvoa työeläkelakien mukaisen vakuutamisvelvollisuuden noudattamista ja ottaa tarvittaessa työnantajan kustannuksella eläkevakuutus siten kuin työntekijän eläkelain 186 ja 187 §:ssä sekä yrittäjien eläkelain 12 §:ssä säädetään;

2) ratkaista, sovelletaanko työhön työntekijän eläkelakia, yrittäjien eläkelakia tai maatalousyrittäjien eläkelakia ja antaa ratkaisusta asianomaisen pyynnöstä valituskelpoinen päätös siten kuin työntekijän eläkelain 10 §:ssä, yrittäjien eläkelain 1 §:ssä ja maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:ssä säädetään;

3) ratkaista työnantajan, työntekijän, virkamiehen tai yrittäjän hakemuksesta, onko sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin

HE 45/2005
StVM 5/2006
EV 20/2006

kijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (EY:n sosiaaliturva-asetus) tai Suomen tekemien sosiaaliturvasopimusten sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien säännösten mukaan ulkomailla työskentelevään henkilöön sovellettava Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, ja antaa ratkaisusta asianosaisen pyynnöstä valituskelpoinen päätös;

4) hoitaa ulkomaille lähetettäviä eläkehakemuksia koskevia tehtäviä siten kuin EY:n sosiaaliturva-asetuksessa ja sosiaaliturvasopimuksissa määrätään sekä hoitaa näistä säädöksistä johtuvia muita tehtäviä sosiaali- ja terveysministeriön määräämässä laajuudessa;

5) hoitaa eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain (165/1999) 3 §:ssä säädettyt yhdyslaitostehtävät;

6) ratkaista, mikä eläkelaitos on viimeisenä eläkelaitoksena toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, siten kuin työntekijän eläkelain 111 §:ssä säädetään;

7) ratkaista eläkehakemus, jos työntekijällä ei ole työeläkelakien alaista työskentelyä, siten kuin työntekijän eläkelain 111 §:ssä säädetään;

8) ratkaista ja antaa päätös siitä, täytyvätkö edellytykset vakuutusmaksun maksuvelvollisuudesta vapauttamiselle siten kuin työntekijän eläkelain 155 §:ssä säädetään tai vakuutusvelvollisuudesta vapauttamiselle siten kuin työntekijän eläkelain 149 §:ssä tai 150 §:n 1 momentissa säädetään;

9) lähettää työntekijälle tieto rekisteriin merkityistä eläkkeeseen oikeuttavista palkattomista ajoista, jos työntekijällä ei ole rekisteriin merkittyjä yksityisten alojen työeläkelakien alaisia ansioita, sekä antaa niistä työntekijän pyynnöstä päätös siten kuin työntekijän eläkelain 75 §:ssä säädetään;

10) selvittää ja ratkaista työntekijän eläkelain 183 ja 184 §:ssä ja yrittäjien eläkeasetuksen (668/1969) 16—17 §:ssä tarkoitetulla tavalla kulujen jakautuminen eläkelaitosten välillä ja määritellä yrittäjien eläkeasetuksen 17 a §:n mukainen valtion osuus sekä valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai

opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukainen valtion kustannus;

11) hoitaa muita sellaisia tehtäviä, jotka sille erikseen laissa säädetään.

3 §

Muutoksenhaku ja päätöksen poistaminen

Eläketurvakeskuksen 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 7—10 kohdan perusteella antamaan päätökseen voidaan hakea muutosta tai Eläketurvakeskuksen antama lainvoimainen päätös voidaan poistaa siten kuin työntekijän eläkelaisissa säädetään.

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja työtuloista sekä muut tiedot tietojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta:

- 1) työeläkelaitoksilta;
- 2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta;
- 3) Kansaneläkelaitokselta;
- 4) Tapaturmavakuutuslaitosten liitolta;
- 5) Liikennevakuutuskeskukselta;
- 6) lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä;
- 7) Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä; sekä
- 8) sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta näiden tahojen hoitamasta eläke- ja muusta sosiaaliturvasta.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada 1 momentissa mainitut tiedot maksutta. Jos tiedot tarvitaan tiettyssä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käyttää 1 momentin tai työntekijän eläke-

lain 197 ja 198 §:n perusteella saamiaan henkilö- ja muita tietoja tutkimus- ja tilasto-toiminnan lisäksi tämän lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työeläketurvan kehittämistä varten tarvittavien selvitysten ja esitysten tekemiseen. Tietoja käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityisyys tai liike- tai ammattisalaisuus vaarannu.

Tämän pykälän nojalla kerättyjen tietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan tilastolain (280/2004) 4 luvun säännöksiä.

5 §

Eläketurvakeskuksen kustannukset

Eläketurvakeskuksen kustannuksista vastaavat työntekijän eläkelain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksityisten alojen työeläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset siten kuin työntekijän eläkelain 180 §:ssä säädetään.

Eläketurvakeskuksella on oikeus periä maksu antamistaan palveluista.

6 §

Päätösvalan käyttäminen

Eläketurvakeskuksen päätösvaltaa käyttävät edustajisto ja hallitus.

7 §

Edustajisto

Eläketurvakeskuksen edustajiston nimittää sosiaali- ja terveysministeriö. Edustajistossa on enintään 30 jäsentä. Edustajistoon on määrättävä jäseniksi työnantaja-, työntekijä- ja yrittäjäjärjestöjen edustajia sekä henkilöitä, jotka ovat perehtyneet vakuutusyhtiö-, vakuutuskassa- ja eläkesäätiötoimintaan sekä vakuutuslainoppiin, vakuutuslääketieteeseen ja vakuutusmatematiikkaan. Edustajiston kullekin jäsenelle on nimitettävä henkilökohtainen varajäsen. Hallituksen jäsenenä toimivaa henkilöä ei saa nimittää edustajiston jäseneksi.

Edustajiston jäsenet on nimitettävä tehtävänsä enintään kolmeksi kalenterivuodeksi

kerrallaan. Tarkemmat säännökset edustajiston nimittämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Edustajiston tehtävät ja päätöksen teko

Edustajiston tehtävänä on:

1) päättää Eläketurvakeskuksen toiminnan yleisistä suuntaviivoista sekä valvoa Eläketurvakeskuksen hallituksen toimintaa;

2) valita hallituksen 11 jäsentä sekä kullekin henkilökohtainen varajäsen;

3) päättää hallituksen jäsenen palkkioista;

4) valita tilintarkastaja ja tarvittaessa hänen varamiehensä sekä päättää heidän palkkioistaan; ja

5) käsitellä tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus sekä päättää toimenpiteistä, joihin ne antavat aiheutta.

Edustajisto on päätösvaltainen, kun vähintään puolet sen jäsenistä, niihin luettuna puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, on kokouksessa saapuvilla. Milloin sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat estyneitä saapumasta kokoukseen tai esteellisiä otta-
maan osaa jonkin asian käsittelyyn, puhetta johtaa kokouksen siihen tehtävään valitsema edustajiston jäsen.

Kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi ääni. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide, paitsi vaaleissa, joissa arpa ratkaisee. Tarkemmat säännökset edustajiston valinnasta, tehtävistä ja päätöksenteosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Hallitus

Eläketurvakeskuksen hallitukseen kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön määräämät puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Hallitukseen kuuluu myös 11 edustajiston valitsemaa muuta jäsentä, joille kullekin on nimitettävä henkilökohtainen varajäsen. Edustajiston työnantajajärjestöjä edustavat jäsenet valitsevat kolme, työntekijäjärjestöjä edustavat jä-

senet samoin kolme ja yrittäjäjärjestöjä edustavat jäsenet kaksi hallituksen jäsenistä. Edustajiston kaikki jäsenet yhdessä valitsevat muut kolme hallituksen jäsentä.

Hallituksen jäsenistä yhden on oltava vakuutuslakimies, yhden vakuutuslääkäri ja yhden vakuutusmatemaatikko. Hallituksen jäsen on oltava hyvämaineinen.

Hallituksen jäsenet on nimitettävä tehtävänsä enintään kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Tarkemmat säännökset hallituksen valinnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

10 §

Hallituksen tehtävät ja päätöksen teko

Hallitus johtaa ja kehittää Eläketurvakeskuksen toimintaa. Hallituksen tehtävänä on:

1) laatia vuosittain toiminta- ja taloussuunnitelma;

2) laatia vuosittain tilinpäätös, joka käsittää myös toimintakertomuksen;

3) laatia Eläketurvakeskuksen työjärjestys;

4) ottaa ja erottaa Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja ja muut johtajat sekä sopia heidän palkkauksestaan ja muista toimenhoidon ehdoista;

5) päättää muut periaatteellista laatua olevat tai muuten tärkeät asiat, jos ne eivät kuulu edustajistolle; ja

6) kantaa ja vastata Eläketurvakeskuksen puolesta.

Hallitus voi siirtää toimivaltaansa toimitusjohtajalle, johtajille sekä toimihenkilöille.

Hallitus on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla.

Asioita käsiteltäessä tulee päätökseksi se mielipide, jota useimmat ovat kannattaneet. Äänen jakaantuessa tasan tulee päätökseksi se mielipide, jonka puolesta puheenjohtaja on äänestänyt.

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen tai sellaisen yhteisön, jonka hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana tai toimihenkilönä hän on, yksityistä etua. Tarkemmat säännökset hallituksen tehtävistä, päätöksenteosta ja Eläketurvakeskuksen nimenkirjoitusoikeudesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Toimitusjohtaja

Eläketurvakeskuksella on toimitusjohtaja. Toimitusjohtajan on oltava hyvämaineinen ja hänellä on oltava riittävä työeläkevakuutus-toiminnan tuntemus. Hallitus nimittää toimitusjohtajan sijaisen.

12 §

Varajäsenet ja toimitusjohtajan sijainen

Mitä 7—11 §:ssä säädetään edustajiston tai hallituksen jäsenestä taikka toimitusjohtajasta, sovelletaan vastaavasti edustajiston tai hallituksen jäsenen henkilökohtaiseen varajäseneseen sekä toimitusjohtajan sijaiseen.

13 §

Taloudellinen valvonta

Eläketurvakeskuksen toiminnan taloudellinen valvonta kuuluu Vakuutusvalvontavirastolle. Eläketurvakeskuksen on annettava Vakuutusvalvontavirastolle taloudellisen valvonnan kannalta tarpeelliset toiminta- ja tilinpäätöstietonsa. Tarkemmat säännökset taloudellisen valvonnan toimeenpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Kirjanpito ja tilinpäätös

Eläketurvakeskuksen kirjanpidossa ja tilinpäätöksen laadinnassa on noudatettava soveltuvin osin kirjanpitolakia (1336/1997) sekä kirjanpitoasetusta (1339/1997). Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä, ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kirjanpitoasetuksen soveltamisesta Eläketurvakeskuksen sekä Eläketurvakeskuksen tuloslaskelman ja taseen kaavoista ja liitetiedoista.

Vakuutusvalvontavirasto voi Eläketurvakeskuksen hakemuksesta erityisestä syystä määrääjäksi myöntää luvan poiketa 1 mo-

mentissa tarkoitetuista säännöksistä ja määräyksistä, jos poikkeus on tarpeen oikean ja riittävän kuvan saamiseksi Eläketurvakeskuksen tai sen konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu tilinpäätöstä koskeva määräys, ohje tai lausunto on kirjanpitolain tai kirjanpitoasetuksen yleisen soveltamisen kannalta merkittävä, Vakuutusvalvontaviraston on ennen määräyksen, ohjeen tai lausunnon antamista pyydettävä siitä kirjanpitolautekunnan lausunto.

Vakuutusvalvontavirasto voi erityisistä syistä määrääjäksi myöntää yksittäistapauksissa poikkeuksia kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä mainitusta velvollisuudesta, tilinpäätöksen tai konsernitalinpäätöksen laatimisajasta, konsernitalinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta, konsernituloslaskelman ja konsernitaseen laatimisesta noudatettavista kaavoista ja liitetiedoista sekä konsernitalinpäätökseen yhdisteltävän tytäryhtiön tilikaudesta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, ettei se ole tilinpäätöstä ja konsernitalinpäätöstä koskevien Euroopan yhteisöjen säädösten vastainen.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

15 §

Poikkeusoloihin varautuminen

Eläketurvakeskuksen tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla vakuutusalan valmiussuunnitteluun, valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa ja muilla toimenpiteillä.

Jos 1 momentista aiheutuvat tehtävät edellyttävät sellaisia toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä Eläketurvakeskuksen toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitettua huoltovarmuusrahastosta.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä.

16 §

Lain voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Ennen tämän lain täytäntöönpanoa voidaan ryhtyä sen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

N:o 398

Laki**rikoslain 29 luvun muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 29 luvun 9 §:n otsikko, sellaisena kuin se on laissa 814/1998 ja
lisätään 29 lukuun uusi 4 a ja 4 b § ja saman luvun 9 §:ään, sellaisena kuin se on viimeksi mainitussa laissa, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

29 luku

Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 a §

Työeläkevakuutusmaksupetos

Työnantaja tai tämän edustaja, joka

1) laiminlyömällä työntekijän eläkelain (395/2006) mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai muun työntekijän eläkelaisa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden,

2) antamalla työntekijän eläkelain mukaista tehtävää hoitavalle työntekijän eläkelain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun tai eläkeistä aiheutuvien kulujen jakamiseen vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja tai

3) jättämällä työntekijältä perimänsä työntekijän työeläkevakuutusmaksun tilittämättä työntekijän eläkelain mukaiselle eläkevakuutusta hoitavalle eläkelaitokselle

aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa työeläkevakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen

määräämisen liian alhaisena tai sen aiheettoman palauttamisen, on tuomittava *työeläkevakuutusmaksupetoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Kun 1 momentissa tarkoitettu teko on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, siitä voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte ajamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos vakuutusmaksun korotus harkitaan riittäväksi seuraamukseksi.

4 b §

Törkeä työeläkevakuutusmaksupetos

Jos työeläkevakuutusmaksupetoksessa

1) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai

2) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti

ja työeläkevakuutusmaksupetos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, työnantaja tai tämän edustaja on tuomittava *törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

9 §

Määritelmät ja vastuun kohdentaminen

— — — — —
Tämän luvun 4 a ja 4 b §:ssä tarkoitettuun
työnantajaan ja tämän edustajaan sovelletaan,
mitä 47 luvun 8 §:n 1 momentin 1 tai 2

kohdassa säädetään työnantajasta tai työnan-
tajan edustajasta.

Tämän luvun 4 a ja 4 b §:ssä mainittuun
rikokseen sovelletaan, mitä 47 luvun 7 §:ssä
säädetään vastuun kohdentamisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tam-
mikuuta 2007.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

SDK/SÄHKÖINEN PAINOS

JULKAISIJA: OIKEUSMINISTERIÖ

N:o 395—398, 9 arkkia

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2006

EDITA PUBLISHING OY, PÄÄTOIMITTAJA JARI LINHALA

ISSN 1455-8904